

Türkiye Diyanet Vakfı

Ocak - Şubat - Mart 2003 • Sayı : 77

Haber Bülteni

Vakıflar Haftası'nın
20. Yılında
Türkiye Diyanet Vakfı

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

HABER BÜLTENİ

Sahibi

Türkiye Diyanet Vakfı Adına
A. İhsan SARIMERT
Genel Müdür

Yayına Hazırlayan
Mehmet Şükrü EROĞLU
Yüksel SEZGİN

Grafik & Tasarım
Mehmet ÖZTÜRK

Dağıtım Sorumlusu
Fehmi YILMAZ

Adres

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 72/B
06640 Kocatepe - Ankara
Tel: (0312) 417 12 35 • Fax : 417 12 45

İnternet Adresi

www.diyagnetvakfi.org.tr

E-Posta

tdv@diyanetvakfi.org.tr

Baskı

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
YAYIN MATBAACILIK ve TİCARET İŞLETMESİ
OSTİM Örnek Sanayi Sitesi 358. Sokak No: 11
06370, Yenimahalle / ANKARA
TEL : (0312) 354 91 31 • Fax : 354 91 32

Renk Ayrımı

Çağdaş : 342 01 93 / Ankara

Başyazı3

Not Defterinden4

Vakıflar Haftası'nın
20. Yılında
Türkiye Diyanet Vakfı5

Romanya Heyeti Vakfımızı Ziyaret Etti12

Türkiye'nin Sorunları Karşısında
Aydın Sorumluluğu14

Müslüman İmajının Oluşumundaki
Temel Unsurlar18

İSAM'da
Muhammed Hamidullah'ı
Anma Paneli Düzenlendi22

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi24

Ebû Hanife27

Osteoporoz Nedir?30

Derkenar33

Başyazı

Ridvan ÇAKIR • Diyanet İşleri Başkan Vekili
Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı

İnsanın huzuru, kendisine sunulan hizmetlerin sürekliliği ve kalitesi ile ilişkili olduğu gibi, toplum içerisindeki düzen ve intizamla; bireyler arasındaki adil nimet ve külfet dağılımıyla da yakından alakalıdır.

İnsan merkezli bir din olan İslâm dini, hem dünya hem de ahiret mutluluğunu hedeflediği insanoğlunun bunu elde etmesi için gerekli olan her türlü tedbiri almıştır. Bu tedbirler arasında, sosyal dayanışmayı teşvik edici Kur'an ayetleri ve Hz. Peygamberin hadisleri önemli bir yer tutmaktadır.

Yüce dinimizin bu yöndeki emir ve tavsiyelerinden hareketle ecdadımız, sosyal dayanışmayı kurumsallaştırmış ve çok çeşitli hizmet alanlarında Vakıflar kurmuşlardır. Denilebilir ki Vakıflar, Türk-İslam Medeniyetinin en gelişmiş ve en yaygın sosyal kurumlarının başında gelmektedir.

Vakıflar, toplu yaşamının bir gereği olan karşılıklı dayanışma ve başkalarına iyilik yapma duygusunu hukukî statüye kavuşturan ve ona süreklilik kazandıran hukukî ve sosyal bir müessesedir. Sosyal bünyemizde daima birleştirici ve kaynaştırıcı bir unsur olarak yer alan bu müessese, geçmişte olduğu gibi günümüzde de çok önemli görev ve hizmetleri yerine getirmektedir.

Tarih boyunca ulvî ve kutsal duygularla kurulagelen vakıflar, dünya nimetlerini insanlığın hizmetinde

kullanarak, toplumda karşılıklı sevgi ve saygı bağlarını güçlendirmeyi, yardımlaşma ve dayanışmayı geliştirerek, refah ve mutluluğu yaymayı amaçlamışlardır. Ecdadımızın bu düşüncelerle kurduğu ve bugüne kadar intikal ettirdiği vakıflar hep bu amaç doğrultusunda hizmet üretmiş, bu uygulamalarıyla da tüm dünyaya örnek teşkil etmiştir.

Geçmişten gelen bu mirasın sorumluluğunun idrakinde olan Türkiye Diyanet Vakfı da ülkemiz insanının refah ve mutluluğu için çalışmakta, toplumda sosyal ihtiyaçların giderilmesi yönünde faaliyetler göstermektedir. Sosyal bünyemizde daima birleştirici ve kaynaştırıcı bir rol oynayan Türkiye Diyanet Vakfı, milletimize çok çeşitli ve güzel hizmetler sunarak örnek bir vakıf konumuna gelmiştir. Birlik ve beraberliğin tesis ve temini, dostluk ve kardeşliğin gelişip güçlenmesi yönünde çeşitli faaliyetlerde bulunan Türkiye Diyanet Vakfı, yurtiçinde ve yurtdışında sosyal, kültürel, dinî, ilmi faaliyetlerini bundan sonra da artırarak sürdürecektir, toplumumuzun huzur ve mutluluğu için çalışmalarına devam edecektir.

Hepinizin Vakıf Haftası'nı tebrik eder, vakıflarımızın dünya var olduğu sürece insanlık adına güzel hizmetlerde bulunması dileğiyle yarınlarınızın aydınlık olmasını niyaz ederim. ■

not defterinden

A. İhsan SARIMERT • Genel Müdür

Alemde olan her şeyin bir düzeni, bir ahengi vardır. Yaratılan hiç bir şey başıboş bırakılmamıştır. Bu ahenkli alemde insanın ayrı bir önemi vardır. Göklerdeki ve yerdeki tüm nimetler insanın hizmetine verilmiştir. En önemlisi de insana, onu tüm varlıklardan ayırıp üstün ve şerefli yapan akıl ve irade bahşedilmiştir. Pek çok nimetle donatılan insana bu dünyada belli bir ömür verilerek yaptıklarından sorumlu tutulmuş; yapacağı faydalı ve zararlı işlerin karşılığını göreceği, ayetlerle bildirilmiştir.

Bu yönüyle dünya, insanlar için bir misafirhane, yaptığı zerre kadar iyiliğin ve kötülüğün ahirette karşılığını göreceği imtihan yeridir. Atalarımız; “göz odur ki, dağın ardını göre, akıl odur ki, başa geleceği bile” diyerek bu gerçeğe dikkat çekmişlerdir. Başa gelecek olan da; insan ömrünün bir gün gelip biteceği ve yaptıklarından hesaba çekileceğidir. Necip Fazıl Kısakürek de bu durumu şöyle ifade ediyor:

***Şu geçeni durdursam çekipte eteğinden
Soruversem, haberin var mı öleceğinden?***

Bu sondan istisna olan tek bir insan yoktur. Bundan gafil olanlara Mehmet Akif Ersoy şöyle sesleniyor:

***Ey yolcu, uyan! Yoksa çıkarsın ki sabâha;
Bir kupkuru çöl var, ne ışık var, ne de vâha!***

Aslında insan her ne kadar habersizmiş gibi de davransa; yaratılışı gereği bu gerçeğe bigane kalması mümkün olmamaktadır. Unutsa bile her ayna karşısına geçtiğinde bu gerçekle yüz yüze gelir. Cahit Sıtkı Tarancı bunu ne güzel ifade ediyor:

***“Zamanla nasıl değişiyor insan!.
Hangi resmime baksam ben değilim.
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim;
Yalandır kaygısız olduğum yalan.”***

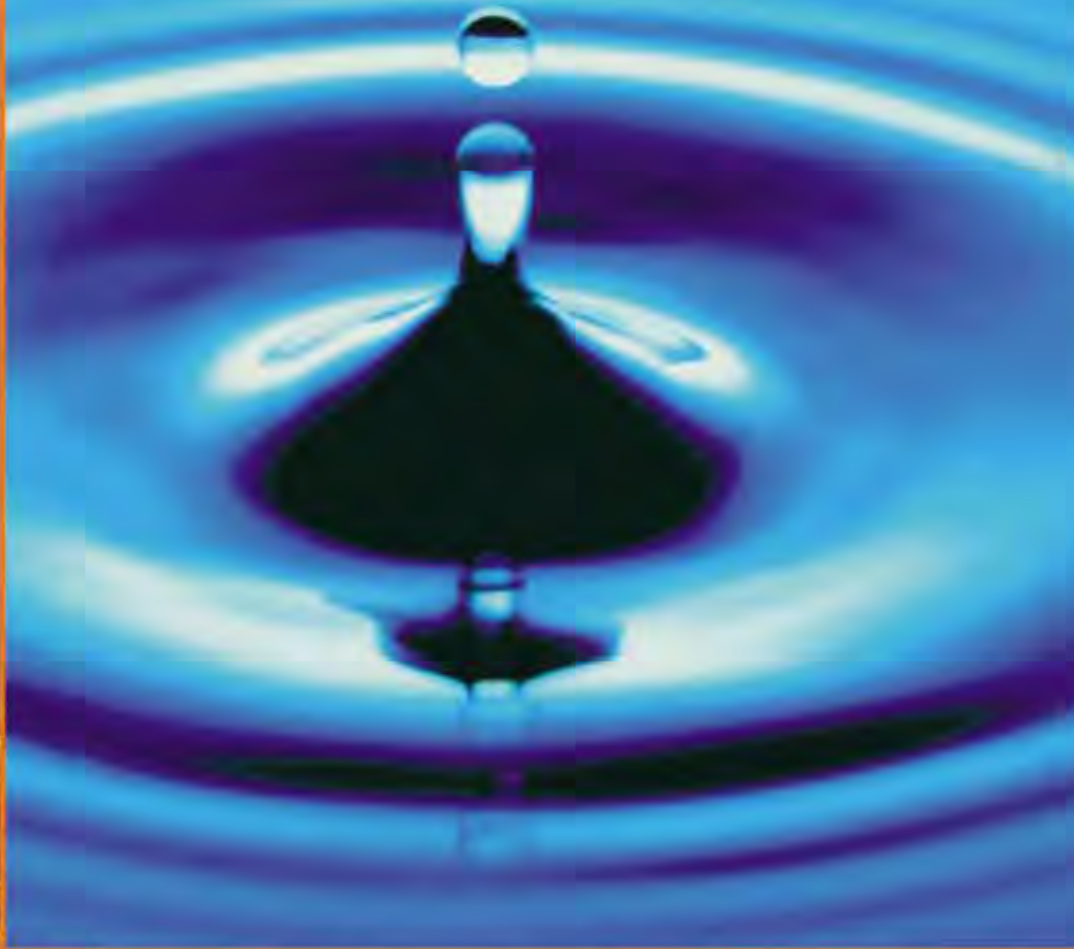
Bu gerçeği unutmayan insanlar, Allah'ın verdiği akıl nimetiyle, hayatını buna göre tanzim ederler. Bu insanlar gerçek zenginliğin dünyada yapılan iyilikler olduğunun bilincindedirler. Bunlar yalnız kendini düşünerek, kendi istek ve çıkarlarını ön plana alarak hareket etmez; birlikte yaşadığı en yakın, hatta en uzak insanı da hesaba katarak yaşamak gerektiğini bilen bir ruh zenginliği içindedirler. Yaşanılan dünyaya güzellik katan, kendinden sonrakilere de hep güzellikleri bırakan bu insanları bazen bir insanın sıkıntısını giderirken, bazen bir yaralı hayvanı tedavi ederken, bazen çorak bir araziye ağaç dikerken görürsünüz. Kısaca bu insanlar, sahip oldukları imkanlarla mahlukata hizmet etme, dünyada kendilerine verilen nimetlerden başkalarına verebildikleri ölçüde mutluluk duyma peşindedirler; elindeki malı Allah yolunda insanların hizmetine sunarak, hiç malı yoksa bile güzel duygularla, bir tebessümle insanlara yaklaşarak o önemli güne hazırlanırlar. Güzel yaşamak onların hayat tarzı olmuştur.

Türk insanı bu güzelliğe ulaşmanın en kestirme yolunu, vakıf yapmakta bulmuş ve bunun neticesinde gerçekten güzel eserler meydana gelmiştir. Ziya Paşa'nın “Şahsın görünür, akıl rütbesi, eserinden.” mısrasıyla ifade ettiği gibi; Türkiye'yi, Balkanları, Ortadoğuyu şöyle bir dolaştığınızda her yerde göze çarpan nadide vakıf eserlerinden atalarımızın akıl rütbelerine şahit oluruz. Yine Haber Bültenimizin bu sayısında Vakıflar Haftası vesilesiyle kısaca hizmetlerine değindiğimiz Türkiye Diyanet Vakfı'nın Türkiye'de ve Dünyanın bir çok yerinde meydana getirdiği eserlere şöyle bir göz attığınızda, bugünkü insanımızın atalarından tevarüs ettiği bu geleneği nasıl devam ettirdiğine şahit olursunuz.

Bu güzel hizmetleri meydana getirenleri minnetle anıyor, âhirete intikal edenlere Allah'tan rahmet diliyorum. Saygılarımla. ■

Vakıflar Haftası'nın 20. Yılında ***Türkiye Diyanet Vakfı***

“Vakıflar Türk milletinin vazgeçilmez hayat tarzının temelini teşkil eder”

Türkiye Diyanet Vakfı Genel Merkezi

20 yıldan beri Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından “Vakıflar Haftası” adıyla kutlanan etkinliklerde vakıf olgusuna insanların dikkatleri çekilir. Bu haftada vakıfların mahiyeti, icra ettikleri fonksiyonlar, verdikleri hizmetler vb. konularda insanlarımız aydınlatılmaya çalışılır. Bu yıl 12-18 Mayıs tarihlerinde kutlanan Vakıflar Haftası dolayısıyla biz de “Vakıf”ların ne olduğu hakkında kısa bir bilgi vererek, yaptıkları hizmetlerin somut olarak daha kolay anlaşılabilmesi için Türkiye Diyanet Vakfı’nın kuruluş ve faaliyetlerini anlatmak istedik.

Bilindiği üzere Vakıf, taşınır veya taşınmaz bir değerlin belirli gayelerle bir amaca tahsisinden doğan, hukukî statüye ve süreklilik kavramına sahip, malın doğrudan kendini temsil ettiği, tescilinden sonra kurucusu dahil herkesi bağlayan hukukî bir akitir.

Vakıflar, milletimizin dününde ve bugününde dinî, sosyal ve kültürel amaçlarla meydana getirilen hayır kurumlarıdır. Vakıflar, insanı fertdiyetçiliğe sürükleyen modernitenin karşısında insanın sosyal bir varlık olma hüviyetini yaşatan en önemli müesseselerden biridir.

Yardımlaşmayı, dayanışmayı sağlayan, fertlerin gönlündekileri yaşatan vakıflardır. Tarihimiz boyunca vakıflar ibadetten eğitime, yardımlaşmadan sosyal güvenlik alanına kadar çok yönlü bir görev icra ederek, cemiyeti bütünlük içinde, sıhhatli bir bünye halinde

ayakta tutmuşlardır. Milletimiz, kurduğu ve üzerine titredığı vakıflarla cihana hükmetmiş ve bugünlere kadar sağlam bir bünye ile gelmiştir.

Bu tarihî gelenek ve hayat düsturu günümüzde de Türk milletinin vazgeçilmez hayat tarzının temelini teşkil etmektedir. Öyle ki yardımlaşma noktasında kurulan vakıflar bunun en iyi göstergesidir. İnsanların ihtiyaçlarını gidermek, yoksulun yanında olmak, vatan ve millet adına hizmet üretmek amacıyla kurulan vakıfların sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Bu vakıflardan biri olan Türkiye Diyanet Vakfı da milletimiz, devletimiz ve tüm insanlık adına hizmet üretmek, hizmet noktasında meydana gelen boşluğu doldurmak amacıyla yıllardır çaba sarfetmektedir.

I- Kuruluş

Türkiye Diyanet Vakfı 13 Mart 1975 tarihinde Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapan 903 Sayılı Yasa’ya göre kurulmuş bir özel hukuk tüzel kişisidir. Bakanlar Kurulunun 20.12.1977 tarih ve 7/14433 sayılı kararı ile de vergi muafiyeti tanınmıştır.

Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Dr. Lütfi DOĞAN başkanlığında, Diyanet İşleri Başkan Yardımcıları Tayyar ALTIKULAÇ, Yakup ÜSTÜN ve Diyanet İşleri Hukuk Müşaviri Ahmet UZUNOĞLU’nun iştirakiyle, 13 Mart 1975 tarihinde Türkiye Diyanet Vakfı kurulmuştur.

II- Amacı

Vakfın gayesi; İslâm Dini’nin gerçek hüviyeti ile tanıtılmasında, toplumun din konusunda aydınlatılmasında Diyanet İşleri Başkanlığı’na yardımcı ve destek olmak, gereken yerlerde cami yapıp donatmak, fakir hastalar için tedavi kurumları açıp işletmek, zekat, fitre gibi Müslüman vatandaşlarımız tarafından yapılacak yardımları şartlarına uygun olarak toplumdaki ihtiyaç sahiplerine intikal ettirerek sosyal yardım ve hizmeti geliştirmektir.

Bugünkü tarih itibarıyla Vakfımızın 81 il ve 833 ilçe olmak üzere toplam 914 şubesi faaliyet göstermektedir.

Ankara Kocatepe Camii

Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmet Binası

YURTIÇİNE YÖNELİK HİZMETLER

Diyanet İşleri Başkanlığı'nı Destekleme Hizmetleri

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın genel bütçeden karşılanamayan her türlü ihtiyacı Türkiye Diyanet Vakfı'nca karşılanmaktadır. Genel Merkez ve 914 şubesi ile bütün müftülüklerin, hizmet binası, büro mefruşatı vb. hizmete yönelik tüm ihtiyaçları Vakıf Şubeleri tarafından karşılanmaktadır.

Türkiye Diyanet Vakfı, kuruluş amacının gereği Diyanet İşleri Başkanlığı hizmetlerine önemli ölçüde destek sağlamaktadır. Bu hizmetleri sebebiyle halkımızın geniş takdirini toplamıştır. Vakıf kurulduğu tarihten beri, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın dini-kültürel içerikli bütün hizmetlerine imkanları ölçüsünde her türlü desteği sağlamaktadır. Başkanlıkça yürütülen bu hizmetler hiç şüphe yok ki, halkımızın dini inancı, düşünce ve yaşayışlarına müsbet manada doğrudan etkisi olan hizmetlerdir. Bu hizmetler ana başlıklar halinde şöyledir: Merkez hizmetlerini destekleme, eğitim merkezlerine yapılan destekler, din konusunda toplumu aydınlatma hizmetlerinin desteklenmesi, müftülük hizmetlerinin desteklenmesi,

hac ve umre hizmetleri, camilere yapılan yardımlar, cami ve mescitlerin tefrişi, Kur'an kurslarına yapılan yardımlar.

Yurtdışı Hizmetleri

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurtdışındaki soydaş ve dindaşlarımıza yönelik olarak yürüttüğü dini, milli sosyal ve kültürel hizmetleri desteklenmektedir. Yurtdışındaki din hizmetleri müşavirlik ve ataşeliklerinin bütçeden karşılanamayan bina, araç, gereç, mahalli elemanların ücreti vb. giderleri karşılanmaktadır.

Eğitim Öğretim Faaliyetleri

Öğrenci Yurtları ve Burs Hizmetleri

Gençlerimizin sağlam karakterde vatana, millete bağlı bireyler olarak yetişmesini sağlamak amacıyla bugüne kadar 4994 ortaöğretim, 41.677 yükseköğretim, 2951 ilahiyat fakültesi, 2679 yabancı uyruklu öğrenci, 326 asistan, 52 master ve doktora, 177 araştırma görevlisi, 195 yabancı dil kursu, 44 üniversite harç ücreti olmak üzere 53.095 öğrenciye burs imkanı sağlamıştır. 2002-2003 öğretim yılı itibarıyla de toplam 1000 öğrenciye 8 ay süreyle burs tahsis edilmiştir. Ayrıca

Özel Bornova Koleji

Özel Bornova Koleji

Vakfımız tarafından 10 adet yüksekokul öğrenci yurdu açılarak gençlerimizin hizmetine sunulmuştur. Yine aynı amaçla açılan yurtlarımız: 288 kapasiteli Kastamonu Kız, 273 kapasiteli Kayseri Kemal İmam-torunu Kız, 162 kapasiteli Sakarya Kız, 156 kapasiteli Afyon Kız, 217 kapasiteli Ankara Kız, 195 kapasiteli Isparta Kız, 143 kapasiteli Bozyazı Erkek, 310 kapasiteli Bursa Erkek, 513 kapasiteli Konya Erkek, 150 kapasiteli Osmangazi Erkek Öğrenci Yurdu yanında şubelerimizce Türkiye genelinde 240 civarındaki yurtta öğrencilere hizmet verilmektedir.

Özel Okul Hizmetleri

Türkiye Diyanet Vakfı, ülkemizin eğitim sorununun çözümüne katkı olacağı düşüncesiyle özel okul açma faaliyetlerine girmiş ve bu maksatla İzmir Bornova'da bir özel okul açmıştır. 1994-1995 öğretim döneminde faaliyete geçen okulun müstemilatında; lise, ilköğretim okulu, çok amaçlı salon ve kapalı spor salonu yer almaktadır.

Anadolu Lisesi

Vakfımızca, İçel Bozyazı İlçesi'nde, Balkan ülkeleri, K.K.T.C., Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarındaki soydaş ve dindaşlarımızın çocuklarının dini alanda eğitim görmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile Vakfımız tarafından imzalanan bir protokol çerçevesinde İmam-Hatip ve Anadolu İmam-Hatip Lisesi açılmıştır.

İslam Ansiklopedisi

Türk – İslam Kültürünü korumak, geliştirmek ve gelecek nesillere aktarmak için 1985 yılında TDV İslam Ansiklopedisinin yayımına başlanmıştır. Çok büyük bir kaynak, emek, dikkat ve ilmî hassasiyetle hazırlanan bu eser, İslâm Dünyasında çıkarılmış ilk te'lif İslâm Ansiklopedisidir.

26. cildi yayımlanan bu çalışmanın sonunda Türkiye Diyanet Vakfı dünyada ilk defa telif eser olarak Müslümanlar tarafından kaleme alınmış olan TDV İslam Ansiklopedisi'ni insanlığın istifadesine sunmuş olacaktır.

Kitap Fuarları

Diyanet Vakfı okuyucuyla yayıncıyı buluşturmak, halkın ucuz kaynaklardan kitap temin etmesini sağlamak amacıyla her yıl İstanbul ve Ankara'da Kitap ve Kültür Fuarı düzenlemekte, yurtdışında ve yurtdışında açılan fuarlara da iştirak etmektedir. Türkiye'nin ilim ve kültür iklimini inancımızın, kültürümüzün gerçek

Kültürel Hizmetler

Türkiye Diyanet Vakfı kültür hayatımızı zenginleştirmek ve kamuoyunu aydınlatmak amacıyla çeşitli konularda panel, konferans ve sempozyumlar düzenlemekte, ayrıca dini, milli ve sosyal içerikli, halkımızın kolayca anlayabileceği basılı, sesli ve görüntülü yayınlar hazırlayıp okuyucuların hizmetine sunmaktadır. Yayın sayımız, 323'ü basılı, 37'si sesli ve 5'i görüntülü olmak üzere 365'e ulaşmıştır.

taşıyıcısı olan kitaplarımızı vatan-daşlarımızın istifadesine sunmak, Türk İslâm kültürünün ürünlerini medeni dünyanın gündemine taşımak ve bir kültür atmosferi meydana getirmek amacıyla düzenlenen kitap ve kültür fuarları halkımız tarafından da büyük ilgi görmektedir.

Türkiye Diyanet Vakfı bu düşüncelerle 21 yıldır kitap ve kültür fuarını büyük bir sabır ve azimle gerçekleştirmektedir. Vakfımızın artık bir gelenek haline getirdiği kitap ve kültür fuarı halkımızın da özlemle ve sabırsızlıkla beklediği bir organizasyona dönüşmüştür.

Kutlu Doğum Haftası

Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından 1989 yılından itibaren Peygamber Efendimizin doğum yıldönümleri, her yıl "Kutlu Doğum Haftası" adıyla ilmi ve kültürel etkinliklerle kutlanmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı bu etkin-

liklerle Peygamber Efendimizin insanın mutluluğuna yönelik mesajlarını günümüz şartlarını da dikkate alarak geniş halk kesimlerine ulaştırmanın faydalı olacağına inanmaktadır.

Bu güne kadar yapılan etkinliklerde görülmüştür ki, Peygamberimizin doğum günü münasebetiyle ihdas edilen Kutlu Doğum Haftası kutlamaları, Hz. Muhammed (S.A.S)'i ve İslâm'ı doğru olarak anlatmak, İslâm'ın günümüzdeki problemlerine çözüm getirmek için çok feyizli, bereketli, verimli bir ortam meydana getirmiştir.

Bu yıl 15 yaşını dolduracak olan Kutlu Doğum Haftası, milletimizin arzusu ve tarihi geleneği üzerine inşa edilmiştir. 1989 yılında sadece Ankara'da başlayan kutlama programları, bugün artık bütün Türkiye'ye, Türk dünyasına, Balkanlar'a, Kıbrıs'a, Avrupa, Amerika ve dünyanın bir çok ülkesine yayılmış durumdadır.

Sosyal Faaliyetler

Sosyal yardım konusunda önemli hizmetler icra eden Türkiye Diyanet Vakfı, zekat-fitne vb. dini amaçlı yardımları gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştırmaktadır. Vatandaşlarımızın bu amaçla yaptığı bağışlar yurtiçinde ve yurtdışındaki yoksullara ve felaketzedelere ayni ve nakdi yardım olarak ulaştırılmaktadır.

İftar Sofrası

Eski geleneklerimizi yaşatmak, köklü bir ananın devamı olarak, birlikte oruç açmayı ve bu hazzı toplumumuzun değişik kesimleriyle, çeşitli meslek mensuplarıyla paylaşmayı bir gelenek haline getiren Türkiye Diyanet Vakfı dört yıldır Kocatepe Camii altında kurduğu iftar sofrasında her gün 1500'ün üzerinde vatandaşımıza iftar yemeği vermektedir.

Her gün üç çeşit yemeğin ikram edildiği iftar sofrasına vatandaşlarımız yoğun ilgi göstermektedir.

Kitap ve Kültür Fuarı

Kutlu Doğum Haftası Etkinlikleri

Kutlu Doğum Aşı

Vekaletle Kurban Kesim Kampanyası

Tüm İslâm ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de her yıl binlerce kurban kesilmekte ve bu kutsal görevi ifa etmenin mutluluğu yaşanmaktadır. İnsanımız bu mutluluğu yaşarken bazen zaman ve mekan sıkıntısı çekmektedir. Kurban ibadetini vekalet yoluyla yerine getirmek isteyen vatandaşlarımıza yardımcı olmak için Diyanet İşleri Başkanlığı ile işbirliği halinde 1993 yılından bu yana "vekalet yoluyla kurban kesimi kampanyası" düzenlenmektedir. Bu kampanyaya vatandaşlarımız tarafından yoğun bir ilgi gösterilmektedir.

Kampanya neticesinde, yurtiçinde kesilen kurban etlerinin bir kısmı, şehit ve gazi aileleri ile fakir ve yardıma muhtaç vatandaşlarımıza dağıtılmakta, bir kısmı da yurtdışında kesilerek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır. Bu vesileyle kampanyaya katılan vatandaşlarımız hem dinî bir vecibe olan kurbanlarını kesmekte, hem de zor şartlarda yaşam mücadelesi veren dindaş ve soydaşlarımıza yardım etmenin, onların yaralarını sarmanın, her günü acı ve sıkıntı içinde geçen bu insanları sevindirmenin mutluluğunu yaşamaktadırlar.

Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfınca ortaklaşa yürütülen bu kampanyada kurbanlar; kesim merkezlerinde oluşturulan komiteler nezaretinde dinimizin esaslarına uygun olarak kesilmekte ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmaktadır.

Kurban Kampanyası

Kadın Kolları Yıl Sonu Sergisi

Kadın Kolları

Kadınlarımızı dinimizin emrettiği bir seviyeye ve toplumdaki layık olduğu yere getirebilmek amacıyla 1996 yılında "Kadın Kolları" kurulmuştur. Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları; Türk-İslam kültürünün dini, milli ve tarihi değerlerinin öğretilmesi ve buna benzer sosyal ve kültürel amaçlı çalışmaların gerçekleştirilmesini sağlamak, İslamın ve Kur'an'ın doğru öğretilip anlaşılmasına katkıda bulunmak üzere (Oku-Anla-Yaş) prensiplerinin hayata geçirilmesi yönünde çalışmalar yürütmektedir.

Sağlık Hizmetleri

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam dininin insan sağlığına verdiği önemi gözönünde tutarak tedavi kurumları açma yönünde çalışmalar başlatmıştır. Bu amaçla 02.02.1998 tarihinde Ankara Dikmen'de, 19.08.1999 tarihinde de İstanbul Vatan Caddesi'nde 29 Mayıs adı altında iki hastaneyi hizmete açmıştır.

Alanlarında uzman doktorların hizmet verdiği ve günümüzün teknik imkanlarının bütünü bünyesinde barındıran 29 Mayıs Hastane-

İstanbul 29 Mayıs Hastanesi

si sağlık alanında önemli hizmetler vermektedir. 134 yatak kapasiteli İstanbul'daki hastanede altı büyük ameliyathane bulunmaktadır. Özellikle kalp-damar cerrahisi konusunda önemli çalışmalar yapıldığı bu hastanemizde organ nakli de gerçekleştirilmektedir.

Hastanelerde vatandaşlarımıza kaliteli bir sağlık hizmeti verilmektedir.

Huzurevi :

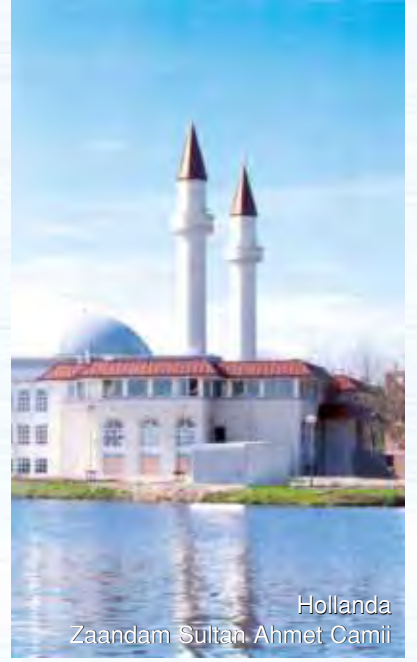
Türkiye Diyanet Vakfı yaşlı ve bakıma muhtaç vatandaşlarımıza ilerleyen yaşlarında yardımcı olmak üzere İstanbul'da 80 yatak kapasiteli bir huzurevini tamamlayarak açılışa hazır hale getirmiştir.

Türkiye Diyanet Vakfı Huzurevi; modernleşme sürecinin hızlı sanayileşme ve kentleşme olgusu ile ailenin fonksiyonlarının toplum tarafından üstlenilmesi sonucu, bireylerin yaşam standartlarını korumayı ve yükseltmeyi amaçlayan bir hizmet kurumudur.

Türkiye Diyanet Vakfı Huzurevi; yaşlıları huzurlu bir ortamda korumak ve barındırmak, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak, yakınları ve toplumla ilişkilerini devam ettirip, gerekli sosyal ve psikolojik desteği sağlamayı amaç edinmiştir.

Almanya - Köln
Diyanet İşleri-Türk İslâm Birliği Binası

Hollanda
Zaandam Sultan Ahmet Camii

YURTDIŞINA YÖNELİK HİZMETLER

Vakfımızın temel faaliyet konularından biri de dış ülkelerde bulunan vatandaşlarımıza, soydaşlarımıza ve dindaşlarımıza yönelik faaliyetlerdir. Bu hizmetlerimiz, başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere, Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde yürütülmektedir.

Eğitim Hizmetleri

Yurtdışındaki soydaşlarımızın eğitim ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için YÖK, Dışişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapmak suretiyle Kırgızistan, Azerbaycan, Türkmenistan'da birer ilahiyat fakültesi, Bulgaristan'da bir Yüksek İslam Enstitüsü, Romanya'da bir kolej, yine Azerbaycan, Romanya, Türkmenistan ve Bulgaristan'da toplam altı imam-hatip lisesi açılmıştır. Bu okulların tüm giderleri Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da katkılarıyla Türkiye Diyanet Vakfı'nca karşılanmaktadır.

2002-2003 öğretim yılı itibarıyla yurtdışı ilahiyat fakültelerinde toplam 667 öğrenci, ilahiyat ve pedagoji liselerinde ise toplam 1387 öğrenci öğrenim görmektedir.

Ayrıca ülkemizdeki ilahiyat fakülteleri ve imam-hatip liselerinde okutulmak üzere yurtdışından 267 öğrenci getirilerek öğretime alınmıştır. Yine Vakfımız tarafından yurtdışında açılan ilahiyat fakültelerini başarı ile tamamlayan öğrencilerden 52'si ülkemize getirilerek yüksek lisans ve doktora öğrenimine tabi tutulmuştur.

Vakfımız tarafından yurtdışında açılan ilahiyat fakültelerinden bugüne kadar toplam 575 öğrenci, imam-hatip liselerinden ise toplam 592 öğrenci mezun olmuştur.

Ayni ve Nakdi Yardımlar

Sovyetler Birliğinin dağılması sonucunda bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri, Türk Toplulukları, Balcan ve Kafkaslarda yaşayan soydaş ve dindaşlarımızın millî kimliklerinin mu-

Yurtdışına Yapılan Yardımlar

hafazası ve yıllardır mahrum kaldıkları din hizmetlerinin kendilerine sunulabilmesi amacıyla, dini, millî ve kültürel muhtevalı binlerce basılı, sesli ve görüntülü yayın ve ayrıca Türk Kızılay Derneği, Dışişleri ve ilgili Devlet Bakanlıkları ve yurtdışı temsilciliklerimizle koordine sağlanmak suretiyle muhtelif gıda, giyim, ilaç, vb. insani yardımlar buralara gönderilmiştir.

Gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında yürütülen tüm hizmetlerde Türkiye Cumhuriyeti'nin millî menfaatlerini ön planda tutan bir hizmet politikası izlenmekte ve bu konuda devletimizin ilgili tüm kurumları ile işbirliği yapılmaktadır. ■

—Romanya Heyeti— Vakfımızı Ziyaret Etti

*Milletler arasındaki
kültür alışverişi
huzurlu bir dünyanın
vazgeçilmez
unsurudur.*

Diyaret İşleri Başkanlığı'nın daveti üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın çalışmaları, kuruluşu ve yapısı hakkında incelemelerde bulunmak üzere ülkemize gelen Romanya'nın dini temsilcileri Vakfımızı ziyaret ederek, Vakfımız Genel Müdürü A. İhsan Sarımert ve idare amirleri ile bir süre görüştü.

Vakfımız tarafından Romanya'dan gelen heyet onuruna bir yemek verildi ve ardından bir toplantı yapıldı. Toplantıya Romanya Din İşlerinden Sorumlu Devlet Sekreteri Laurentiv Tanase, Romanya Din İş-

leri Genel Müdürü Stefan Lonita, Romanya Din Eğitimi ve Gönüllü Kuruluşlarla İlişkiler Müdürü Alexandru Gherasim, Vakfımız Genel Müdürü A. İhsan Sarımert, Personel ve İdari İşler Müdürü Arif Malkoç, Dış İlişkiler Müdürü Kemal Alver ve Diyanet İşleri Başkanlığından temsilciler katıldı.

Romanya Din İşlerinden Sorumlu Devlet Sekreteri Laurentiv Tanase, yaptığı konuşmada Romanya'nın dini yapısı hakkında bilgi verdi. Yürüttükleri faaliyetlerini kısaca anlatan Tanase, kendisinin de Türkiye Diyanet Vakfı'na ilgi duyduğunu ve kuruluş

yapısı ve faaliyetleri hakkında bilgi almak istediğini dile getirdi.

Vakfımız Genel Müdürü A. İhsan Sarımert de yaptığı konuşmada Türkiye Diyanet Vakfı'nın 1975 yılında kurulduğunu ve bugün 914 şubesinin bulunduğunu söyledi. Türkiye Diyanet Vakfı'nın dini, milli, sosyal, kültürel ve eğitim alanında bir çok başarılı hizmetlerinin bulunduğuna dikkat çeken İhsan Sarımert, "Türkiye Diyanet Vakfı kuruluşundan günümüze kadar geçen zaman içerisinde Vakfımız ile Diyanet İşleri Başkanlığı mensuplarının üstün gayretleri, yüce milletimizin teveccühü ve devletimizin desteği ile kısa zamanda gelişmiş, güçlenmiş ve bugünkü seviyesine ulaşmıştır." dedi.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın kuruluş amacını anlatan Sarımert, "Türkiye Diyanet Vakfı, toplumun din konusunda aydınlatılmasında, dini hayatın düzenli bir şekilde yürütülmesinde gerekli olan imkanları Diyanet İşleri Başkanlığı'nın emrine sunabilmek, Başkanlığın mevcut fonksiyonlarını daha da geliştirip güçlendirmek, sosyal, kültürel, ilmi, dini ve eğitim alanlarında insanımıza hizmet sunmak amacıyla kurulmuştur." dedi.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın yurtiçi ve yurtdışında sunduğu eğitim hizmetlerine de değinen A. İhsan Sarımert, "Vakfımız, istikbalimizin teminatı ve milletimizin ebediyete kadar yaşamasının garantisi olan gençlerimizin eğitime ayrı bir ehemmiyet vermektedir. Vakfımızın eğitim hizmetlerindeki temel gayesi; milli, manevi ve kültürel değerlerimizle mücehhez, ancak modern dünyanın gerçeklerini de bilen ve zihnini bu gerçeklere uygun pozitif bilimlerle donatmış nesiller yetiştirmektir. Eğitim hizmetlerimiz, öğrenci yurdu açmak, öğrencilere burs vermek ve okul işletmeciliği yapmak şeklinde sıralanabilir. Yurt dışında da dindaş ve soydaşlarımızın eğitim ihtiyacını karşılamak için bir dizi faaliyetlerimiz bulunmaktadır. Vakfımızın yardım ve des-

teğiyle, ilgili ülkelerin müracaatları üzerine kendi üniversiteleri bünyesinde olmak üzere Azerbaycan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Bulgaristan'da İlahiyat Fakülteleri ve Yüksek İslam Enstitüleri açılmıştır." dedi.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yurtdışındaki soydaş ve dindaşlarımıza götürülen eğitim hizmetindeki gayenin İslam dininin gerçek hüviyeti ile tanıtılması olduğunu vurgulayan İhsan Sarımert "İlgili ülkelerdeki yetkili makamların müracaatları üzerine yurtdışında açmış bulunduğumuz okullar, eğitilmek üzere Türkiye'ye getirilen öğrenciler ve burs tahsis ettiğimiz yabancı uyruklu öğrencilerle ulaşılmak istenilen temel gaye, soydaş ve dindaşlarımızın milli, dini ve kültürel kimliklerinin korunmasına yardımcı olmak, İslam Din'i'nin gerçek akidelerinin yerleşmesini sağlamak, aydın, uyanık, din ve vicdan hürriyetine saygılı, çağımızın müspet ilimlerini özümsemiş din adamları yetiştirmek, en önemlisi de bu ülkelerle Türkiye Cumhuriyeti arasında kurulmuş bulunan dini, sosyal ve kültürel köprülerin sağlamlaşmasına katkıda bulunmaktır." dedi.

A. İhsan Sarımert Konuşmasının sonunda Romanya'dan gelen heyeti ülkemizde görmekten duyduğu memnuniyeti dile getirerek, gerekli işbirliğine hazır olduklarını söyledi. ■

*Bugün yapılan
ziyaretler ve
neticesinde
oluşan dostluklar
yarın oluşacak
dünyanın huzur ve
güvenine
temel teşkil eder.*

Türkiye'nin Sorunları Karşısında Aydın Sorumluluğu

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları, 2003 yılı içerisinde düzenlediği Tarih ve Kültür Bilinci Seminerleri çerçevesinde, Türkiye'deki mevcut sorunlar ve bu sorunlar karşısında aydınların ileri sürdüğü değişik yaklaşımları değerlendirmek, sorumluluk bilincine vurgu yapmak amacıyla Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda "Türkiye'nin Sorunları Karşısında Aydın Sorumluluğu" konulu bir konferans düzenledi.

Konferansa konuşmacı olarak katılan Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. İlber Ortaylı; aydın kavramını açıklayarak, dünyada ve ülkemizde aydın tanımının nasıl yapıldığı ve aydınların takındıkları roller üzerinde durdu.

"Türkiye'nin Sorunları Karşısında Aydın Sorumluluğu" konulu konferansın açış konuşmasını Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları Başkanı Ayşe Sucu yaptı.

Ayşe Sucu

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları Başkanı

Said Halim Paşa'nın aydın kavramı üzerindeki düşüncelerini aktararak konuşmasına başlayan Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları Başkanı Ayşe Sucu, Said Halim Paşa'nın günümüze ışık tutacak muhtevalı bir fikir ve devlet adamı olduğunu söyledi. Sait Halim Paşa'nın Buhranlarımız isimli risalele-

rinden örnekler vererek şunları söyledi: "Geçen yüzyılın başlarında Said Halim Paşa Buhranlarımız adlı altında kaleme aldığı risalelerinde, Osmanlı aydınının içinde bulunduğu düşünce çıkmazları, ikiyüzlülüğünü, cehaletini veciz bir şekilde dile getirmişti. O dönemdeki aydınlar, dirayetsiz ve basiretsiz olduğu için altı asırlık bir dünya devletinin yıkılışına engel olabilecek çareler üretmekten çok uzaktılar. Hatta, kaçınılmaz sonu hızlandıran bir tutum içindeydiler.

Sait Halim Paşa, aydınımızın kendi memleket gerçeklerine karşı kayıtsızlığını, yabancıdan çok yabancı olduğunu, batıyı tanımadan ona körü körüne hayranlık duyduğunu, batılı aydının düzelttiğini ama bizimkilerin yıktığını, kendini bilmediğini, rastgele bilgiyle iktidar elde etmeye çalıştığını ifade ederken, sadece dönemi için geçerli tespitler yapmakla kalmamış, yüz yıl sonrasını, bugünleri görebilmiş muhtevalı bir fikir ve devlet adamıdır."

Soğuk savaş yıllarından sonra Türk aydınının ideolojik düşünme ve ideolojik kamplaşma gibi çıkmazların içinde bulunduğunu ifade eden Ayşe Sucu 1980'lerin sonuna kadar Türk aydının siyah-beyaz düşündüğünü belirtirken, "Evet, Türkiye'de aydın özgürlüğünün önünde iki engel vardır. Biri kendi zihniyet yapısı ve yetiştirme tarzıdır, diğeri ise demokratik özgürlükler sorunundan kaynaklanmaktadır." dedi.

Cemil Meriç ve Prof.Dr. İlber Ortaylı'nın aydın hakkındaki görüşlerinden örnekler veren Ayşe Sucu konuşmasının sonunda bölgemizde cereyan eden savaşa değinerek, "Devlet ve millet olarak ülkemizde oynamak istenen en küçük bir oyuna bile fırsat vermemeli, hiçbir zaaf göstermemeliyiz. Komşumuzdaki felaketin muhtemel bütün sonuçlarına karşı, millet olarak bölgesel sorumluluklarımızı ve tarihsel misyonumuzu milli menfaatlerimizden doğrultusunda şuurlu, kararlı ve güçlü bir şekilde ortaya koymalıyız. Türk Milleti ve Türk Devleti dünyanın her hangi bir yerindeki sıradan bir millet ve devlet değildir. Bu sıcak günlerin kaderinde devletimizin etkin rol alabilmesi için fert olarak üzerimize düşen görevi her şeyimizle yapabileceğimizi göstermeliyiz. Bu topraklarda doğmuş olmak, bu bayrağın altında yaşıyor olmak bizim için en büyük nimettir." dedi.

Prof.Dr. İlber ORTAYLI

Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi

Konuşmasına aydın kelimesinin tarifiyle başlayan Prof.Dr.İlber Ortaylı, “Aydın” kavramının Türklere ve Şarklılara has bir kavram olmadığını belirterek bunun Rönesansın ortaya koyduğu bir kavram olduğunu ifade etti.

Aydın denilince daha çok kendisi anlamış, idrak etmiş, toplumu uyararak, müdrik bir zat’ın akla geldiğini belirten Ortaylı, böyle bir fonksiyonun mutlaka müsbet olmayabileceğini söyledi.

Böyle bir müessesenin de tartışılabilir olduğunu belirten Prof.Dr. İlber Ortaylı, “Daha doğrusu böyle bir müessesenin de varlığı çok tartışılır. Çünkü böyle fiktif müesseseler vardır. Yani bir takım olaylar, bir takım gelişmelerin kendisine bağlandığı kişiler vardır. Buna aydın deniyor ve 19. Yüzyılda Şark edebiyatında bu insanlara verilen ad bu; Fransızca’dan çeviri yapılmış; münevver gibi, ziyalı gibi, sonra aydın gibi. Bu anlamda Türk aydını da okuduğundan dolayı kendisinde topluma, eğitime öncülük rolü biçen, toplumu değiştirmek görevi biçilen ve toplumda söz sahibi olduğu ileri sürülen bir grup oluyor. Sürekli bu grup, bir takım başka gruplarla çatışma ve alış veriş içinde dir.” dedi.

Aydın diye tabir edilen insanların misyonunun, bilmelerinden ileri geldiğini, bu bilmenin de ne olduğunun tartışılması gerektiğini ifade eden Ortaylı, “Bu bilgi nedir, nasıl bir bilgidir, bunlar neyi nasıl biliyorlar, niçin biliyorlar, o bilgi gerçekten çok önemli midir? Bunların hepsi tartışılacak şeylerdir.” dedi.

Batı toplumlarında Rönesanstan sonra bir aydın sınıfının olduğunu belirten İlber Ortaylı, Rusya’da da böyle bir sınıfa ihtilalden önce motor görevi verildiğini, ihtilalden sonra da pek lafının edilmediğini ifade etti.

Şark toplumlarında da aydınların, zavallı toplumlarını dünyaya açan insanlar olarak ortaya çıktığını söyleyen Ortaylı, “Hâlâ bugünlerde bile böyle bir aydın, aydın sorumluluğundan falan söz edilmektedir. Tabii bunu herkes kendine göre çizimlemekte ve çözümlemektedir” dedi.

Bugün aydın sınıfının varlığının tartışılır olduğunu, bu sınıfın Batı toplumlarında da fonksiyonunu yitirdiğini, insanların bunu kabul etmediklerini ifade eden Prof.Dr.İlber Ortaylı, “Böyle bir sınıfın fonksiyonu gerçekten var mıdır? Batı toplumlarında artık yoktur. Yani Batı toplumlarında hiç kimse aydın aramıyor. Bizim Avrupa Birliği dediğimiz camianın içinde Fransa’da, Almanya’da aydın çoktan ölmüş; yani aydın diye birine insanların ihtiyacı yok.” dedi.

Bir toplumun okumuşuna da aydın denildiğine işaret eden Ortaylı, “Aydından anlaşılanın eğer bir toplumun okumuşuysa onun tarifinin ayrıca yapılması gerekir.” diyerek konuşmasını bu minval üzere kurdu.

Türk aydınının kimliği konusuna da değinen Prof.Dr. İlber Ortaylı, Türkiye’de aydın tipinin Müslüman olduğunu ve Hristiyan tipinin bulunmadığını işaret etti.

19. yüzyılın Türk bilginlerinin klasik dünyayı algılamalarının, onun yanında Bizans dünyasına, Roma’ya bakışlarının bir facia olduğuna, bilgisiz ve yersiz olduğuna işaret eden Ortaylı, “Dolayısıyla entelektüelizmin 19. yüzyıldaki üç ayağından birisine sahip olmayan, o bilincin farkında olmayan bir aydın sınıfı ile karşı karşıyayız.” dedi.

Türk aydınının bugün bir uzman konumunda olduğunu belirten Ortaylı, “Türk kültürü ve Türk aydınının kimlikleri nedir? Türk aydını hali hazırda eksperdir, uzmandır. İki asırlık askeri reformlar, askeri örgütlü bir cemiyet olduğumuz için, iki asırlık askeri reformlar muasır medeniyetin ön saflarında yürüyebilecek bir mühendis ve hekim sınıfı yaratmıştır. Bunlar muasır medeniyetin yürüyecek bir mühendis ve hekim sınıfıdır. Bir çok Batı Avrupa ülkelerinde bunlar gibi uzmanlar yoktur. Böyle devam edildiği takdirde Türkiye bunu

elinde tutacaktır. Bu hiç şüphesiz hayatın diğer dallarına da sirayet etmiştir.” dedi.

Buna rağmen bu aydın sınıfın kimlik konusunda cahil olduğunu, hangi renkli mirası taşıdığını bilemediğini söyleyen Ortaylı, bu sebeple de ülkemizin müreffeh olamadığını, başının dik olamadığını ifade etti.

Bu insanların tarihi miras denen kavramdan haberlerinin olmadığını, dolayısıyla bilinçsiz olduklarını ve bunun süratle tashih edilmesi gerektiğini belirten Prof.Dr. İlber Ortaylı, “Eğer bir memlekette üniversite profesörü ile ortaokul mezunu taksi şoförünün tarih bilgi ve bilinci birbirine eşit ise orada çok ümitsiz bir durum vardır. Bunun süratle tashihi gerekir, aksi takdirde her türlü belaya uğrarsınız.” dedi.

Türkiye’nin bir üçüncü dünya ülkesi olmadığını, belirgin rafine bir teknolojisinin olduğunu, sınırları içinde dolaşıldığında yanıbaşındaki komşu ülkelere göre bir refah düzeyinin görüldüğünü, bu özellikleri sebebiyle de bu memleketin çok zengin ve çok başının dik olması gerektiğine işaret eden Ortaylı, bu seviyeye ulaşamamasının sebebinin de ‘adını bilememe’ diye nitelediği kimliksizliğe bağladı.

Türkiye toplumunun bugün aydınları ve halkıyla haketmediği bir karanlık ve sıkıntının içinde olduğunu belirten Ortaylı, “Çünkü tarihi mirasını değerlendirmeyen bir entelektüel kimlik içindedir.” dedi.

Türkiye’de aydın sınıfın çok anormal direnişleri olduğunu, zamanları ve mekanları tanımadığını, ne olduğu üzerinde tartışmasının olduğunu, bu yüzden de ortak noktalara gelececeğini iddia eden Prof.Dr. İlber Ortaylı, “Fransa kimliğini tartışmaz. İnsanların komünist veya liberal, faşist veya uçuk nişilist olması hiç bir

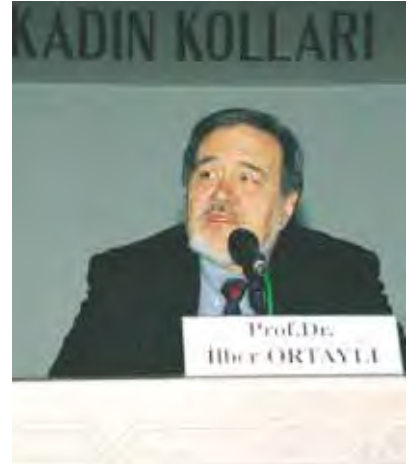
şeyi farketmez. Fransızlar kimlik tartışmazlar, bu oturmuştur.” dedi.

Diğer ülkelerde kimlik üzerinde tartışmalar yapılarak vakit öldürülmediğine dikkat çeken İlber Ortaylı, “Hiç bir memlekette komünistler elbetteki kiliseyi de, dini de sevmez. Ama hayatlarını bunu tartışmakla da geçirmezler. Çünkü ekmek kavgası vardır, sermaye emek çatışması kışkırtmak vardır. Ona yönelik teknolojileri tenkit etmek vardır. Maalesef bugünkü Türkiye’nin Marksistleri asli görevlerini yapamayan, yapmak istemeyen veya yapacak kapasiteleri olmayan kimlik bunalımı içindeki aydınlardır.” dedi.

Türkiyede meselelerin ortaya konmasındaki garipliğe de dikkat çeken Prof.Dr. İlber Ortaylı, “Hiç bir memlekette insanlar geleceği inşa edecekleri vakit bazı sorunları absürt olarak, abes olarak ortaya koymazlar.” dedi.

Türkiye’nin önemli problemlerinden birinin de aydın kimliği taşıyanların yabancılaşmaları olduğunu ifade eden Ortaylı, “En önemli unsurlardan bir tanesi bu aydın kimliğini taşıyan zümrenin yabancılaşmasıdır. Bu son derece de sakat bir tutumdur. Çünkü insanların yabancılaşmasının somut tutar tarafı yoktur, bu çok açık bir şeydir. İnsanlar gömlek değiştirir gibi kimlik değiştiremezler. Pasaportlarla birlikte kültürel yapı ve mirasın değiştirilmesi mümkün değildir. Çifte pasaport taşıyarak Avrupalı olacağını zanneden insanlar hem budaladır, hem cahildir. Çünkü hiçbir Avrupa ülkesinde pasaport demek idantitnasyonelle aynı şey değildir.” dedi.

Türkiye’de iki tür aydın tipi olduğunu söyleyen Ortaylı, “İki takım vardır; birinci takım bu toprağın insanlarıdır ve bu toprağın insanlarını yetiştiren adamdır. Bir de 1938’den

sonra sanayi reformlarını, sanayi inkılabını tamamlayamamış dünyanın şartları altında ezilmiş, izole olmuş bir Türkiye’de ortaya çıkan garip bir tip vardır. Bunun maalesef mahsuruları süregelmektedir. Bu yaratamayan, yaratıcı olamayan ve bunun için de maalesef kitleyle temasını kuramayan münevver tipidir. Yani başında bulunduğu cahil kitle bir mürşit istiyor. Ama o mürşit bu mürşit değil, bu hurşit ancak. Bu mürşit o mürşit değil, yani kitle onu istemiyor. Çünkü kitlenin işine yarayacak adam tipi değil bu. O çok önemli bir vasıf.” dedi.

Bu tür adamların toplum tarafından da dikkate alınmadığını ve insanların böylelerini mürşit olarak izlenecek kimseler olarak seçmeyeceklerini belirten Ortaylı, “Mesela diyor ki hiç Türk müziği dinlemeyeceksin. Bunu diyen bir adamı kimse ciddiye almaz. Hele hele o adam Batı müziğini de yapamıyorsa hiç ciddiye almaz. Yani diyecek ki bana; ben ortaokul, lisede okuduğum zaman, mutlaka konser salonuna gitmelisiniz, iyi gidiyoruz. Plaktan dinlediğimiz dokuzuncu senfoni ile bununki çok fark ediyor. Artı bize bir de Türk kompozitörleri dinletiyor, ben onları dinlemek zorunda değilim. Çünkü kompozitör demek, Allah’ın dehayla

yarattığı çok çalışmış adam demektir. Mozart gibi Beethoven gibi. Bunlar genellikle de sürünürler, paraları olmaz. Böyle devletin maaşlı kompozitörü olmaz. Olursa da dinlenmez.” dedi.

Türkiye’de yetişen pozitivist aydınların bazı sahalarda başarılı olmalarına rağmen, geleceği ayrı bir medeniyet çerçevesinde inşa etmeye muvaffak olamadıklarını ifade eden Prof.Dr. İlber Ortaylı, “Türkiye pozitivist bir münevver tipi yetiştirmiştir. Bu pozitivist münevver tipi bir takım sahalarda da ülkesini ve toplumunu muassır medeniyete taşıyabilmiştir. Ama ülkesinin ve toplumun ruhunu ve geleceğini bir ayrı medeniyet çerçevesinde inşa etmeye, kimliğini ona göre yaratmaya muvaffak olamamıştır. Bu ikisi çok farklı şeylerdir.” dedi.

Toplumumuzun bir de eksiklikleri olmakla birlikte tevarüs ettiği kimliği yaşatma gayreti içinde olan aydını bulunduğunu ve bu iki aydın tipinin arasında gerilim olduğunu vurgulayan Prof.Dr. İlber Ortaylı, “Bu toplumun bir aydını vardır. Bu da aslında belki çok bilgili değildir, ama gayret içindedir. Tarihi kimliği, tevarüs ettiği kimliği yaşatmaya çalışmaktadır. Bunun yolunu belki o da çok bilmiyor. Buna saygı duyalım artık. Bir de bunu reddeden pozitivist bir aydın tipi vardır. Bu ikisi arasında bir gerilim vardır. Şimdi burada uzlaşmacı bir yola gitmek zorundasınız. Çünkü birinci sınıf muhafazakar veya ulusal aydın tipi diyebileceğimiz aydın tipi, çok büyük noksanları olan adamın ikincisini reddetmeye hakkı yoktur. Hem hakkı yoktur kardeşini evden atmaya, hem pek hali de yoktur kendisinin, onu da söyleyelim.” dedi.

Her iki aydın tipinin yaptığı hizmetlerin de gözden kaçırılmaması

gerektiğine işaret eden Ortaylı, “Bu pozitivist aydın tipini kabul etmek zorundasınız toplumda. Çünkü bunlar hiç de yabana atılacak bir kitle değildir. İşte burada mesela Nazım Hikmet’i beğenmezsiniz, kaçmış gitmiş hain, peki ama unutmayın ki 1950’lerden sonra Kafkasya’da, Azerbaycan’da insanlara Türkiye Türkçesini, Türk edebiyatını, Türklüğü öğreten adam odur, başkası değil. Yani o devirde orada yetişen genç bir kuşak, benden biraz daha yaşlı ve benden biraz daha genç insanlar, ben kendim gördüm insan intibak edemiyor, temiz İstanbul Türkçesi konuşuyorlar, Sen böyle mi konuşuyosun dedim Evet dedi. Dersi de mi böyle veriyorsun dedim Evet. İşte bunu bize Nazım Hikmet öğretti dediler. Bunlar bir zaman içinde polisin takip ettiği geniş bir entelektüel kitlesi. Mesela oradan bazı insanları Türkiye’ye davet ettiler. Onlar pasaport alıp gelemediler, Ekber Babayef gibileri. Yani ölümüne kadar buraya gelemedi.

Şimdi görülüyor ki, ittiğiniz o insanda bu toplumun bazı değerleri varmış ve onu bir yere taşıyabilmiş. O bakımdan ben bir tanesini daha örnek vermekten sakınca duymam.

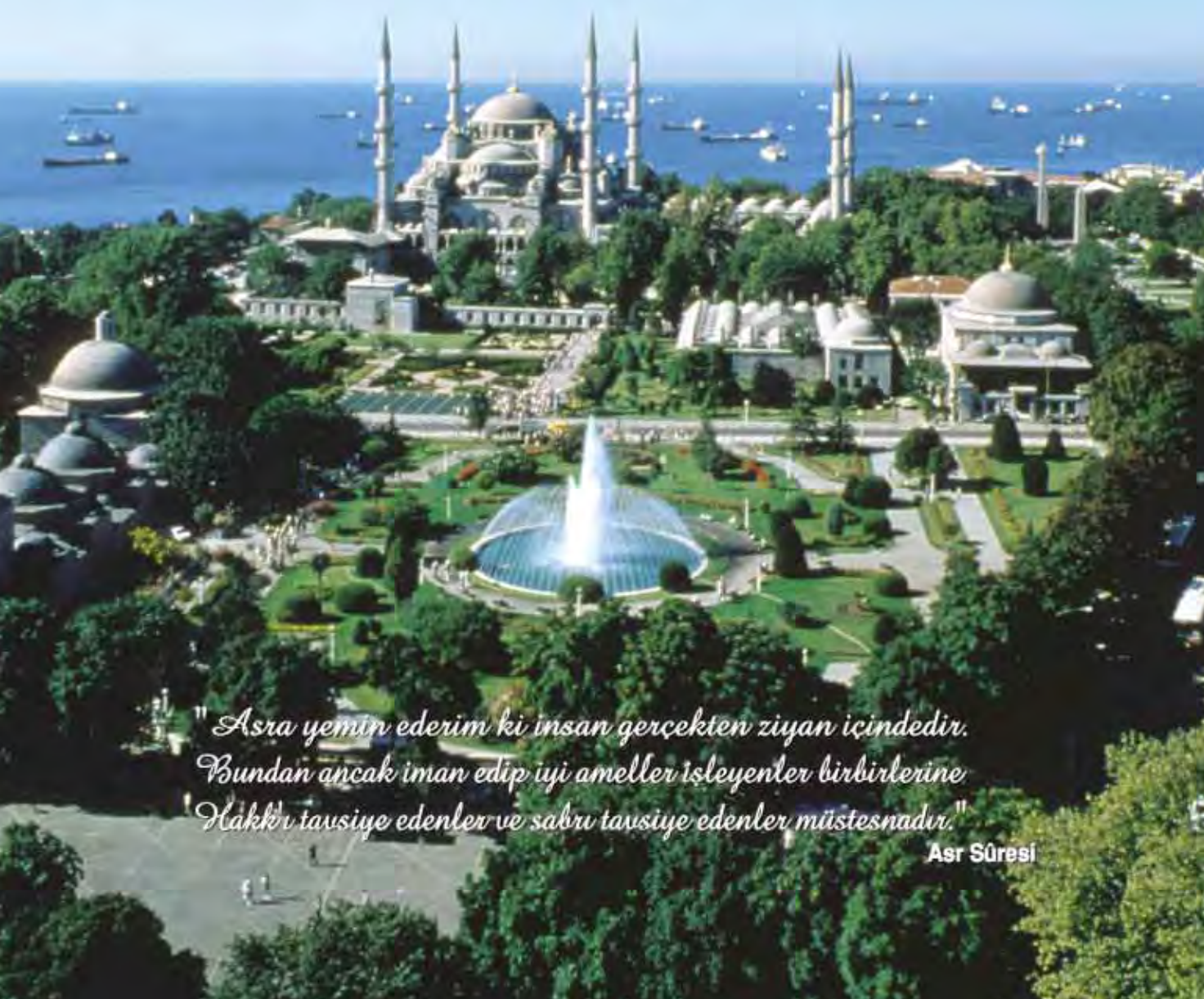
Ne dergahta yetişti, ne camide yetişti ve ne de klasik muhafazakar

edebiyat çevrelerini tanıdı. Ama Türk dilini çok muhafaza eden, hepimizin çok iyi bildiği Oktay Sinanoğlu’dur. Yani bu da işte bu pozitivist bilgin dünyasından aydın dünyasından gelen birisi. Demekki bazan onlarda öbür tarafın yapamadığını yapıyor.” dedi.

Bir toplumda kültür yorumu ile meşgul olan sınıfların kompartımanlaşma hakkının olmadığını ifade eden Prof.Dr.İlber Ortaylı, “Avrupa aydınının en büyük özelliği, kimliğin oluşumu bakımından ortak yönleri tasfiye etmemeleri ve bu tasfiye etmemesiyle kurdukları diyalogtur. Benim zannediyorum üzerinde durabileceğim en önemli konu budur. Kimliğin inşasında kimliğin kavranmasında, insanların ilk evvela hangi mirasa istinad ettikleri bu mirasın iyi tarif edilmesi ve bu tarif edilen mirasa göre de toplumun kompartımanlaşmaması. Çünkü aydın sınıfın kompartımanlaşma hakkı yok, yani başka herkesin var. Militaristlerle, antimilitaristler itişebilir, sermayedarlarla işçi sınıfı itişebilir. Bunların hepsi anlaşılır şeylerdir. Fakat her halde bir toplumda kültür yorumu ile meşgul olan sınıflar için bunu yapmak pek imkansızdır, gülünçtür.” dedi.

Müslüman İmajının Oluşumundaki Temel Unsurlar

Yard. Doç. Dr. M. Naci KULA

*"Asra yemin ederim ki insan gerçekten ziyan içindedir.
Bundan ancak iman edip iyi ameller işleyenler birbirlerine
Hakk'ı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır."*

Asr Sûresi

Her insan için en önemli soru ve sorunlardan biri, kim olduğu, ne yapması gerektiği, kısacası hayat içindeki yerini ve fonksiyonlarını belirlemesidir. Çünkü birey bu sorulara verdiği cevaplar sonucunda kimliğini, kişiliğini oluşturacak ve kendini tanıyacak, tanıtacaktır. Bu nedenle insanın ben kimim, neyim, ne yapmalıyım vb. sorularla sürekli meşgul olduğu ve bunların cevaplarını bulmaya çalıştığı düşünce tarihindeki örneklerle de görülmektedir. İşte müslüman kimdir ve ne gibi özelliklere sahiptir şeklindeki bir soruya da cevap ararken şüphesiz ki, başvurulacak ilk kaynak Kur'an-ı Kerim'dir. Bununla birlikte müslüman kimliğini örnek bir şekilde Peygamberin kendi hayatında ve sahabe neslinde bir başka ifadeyle Asr-ı Saadet'te müşahade etmek mümkündür. Böylece inanan insan, inancı doğrultusunda nasıl bir müslüman imajı oluşturması gerektiğini Kur'an-ı Kerim'den, Peygamberimizin ve sahabenin örnek davranışlarından elde edilebilecektir. Bununla birlikte müslüman kimliğini belirleyen özelliklerin nasıl kazanıldığı veya kazanılacağına üzerinde düşünmek de önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü gerek Kur'an-ı Kerim'de gerekse Peygamber ve sahabenin hayatında müslüman kişiliği -imajı- belli ilke ve prensipler çerçevesinde insanlığa sunulmuştur. Aynı zamanda bu ilke ve prensipler, yaratıcısı ile kulu arasındaki ilişkileri de tanzim etmek suretiyle mü'min imajının oluşumunu sağlamaktadır. Bundan dolayıdır ki, Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de insanlığın kurtuluşunu da sağlayacak temel prensipleri Asr suresinde özetlemiştir. Sahabe, Asr suresini, taşıdığı bu özellik ve önemden dolayıdır ki, birbirleriyle görüşüp sohbet ettikten sonra, ayrılmadan önce okumayı bir

prensip ve alışkanlık haline getirmişlerdir. Asr suresine baktığımızda 4 temel ilkenin vurgulandığını görüyoruz. İman, salih amel, hakkı ve sabrı tavsiye.

Bu ilkelerin surenin adını alan asra, yani zamana yemin edilerek vurgulanması da dikkati çeken önemli bir husustur. Zira insanın hayatı belirli bir zaman dilimini kapsamakta ve hayatını zaman denilen olgu içinde geçirmektedir. Böylece zamana dikkat çekilerek insanın hayatını kazançlı bir şekilde geçirmesinin belirtilen esaslara uyması ile mümkün olabileceği görülmektedir. Bir başka ifade ile insanı, yaratıcısının kendisini başıboş yaratmadığı, varoluşunda bir gaye ve anlam olduğunu vurguladığı (Kıyamet, 36; Al-i İmran, 191; Sad, 27; Mü'minun, 115) ayetleri ışığında yaşamının gayesini kavramış ve bu gayeyi de Zariyat 56. ayette ifade edilen "Allah'a kulluk" çerçevesinde gerçekleştirilebilecektir. İşte müslüman imajı da, insanın yaratılış gayesi olan "Allah'a kulluk" esasını ifade eden ve özetleyen bir kavramdır. Çünkü müslüman, Allah'a iman etmekle onu yaratıcısı olarak kabul etmiş ve emirlerini yerine getirmeyi taahhüt etmiştir. Bu da Allah'a kul olmanın bir ifadesidir. Allah'a hakkıyla kul olmak da, bir başka deyişle müslüman kişiliğini oluşturmak da Asr suresinde ifade edilen prensiplere uymakla mümkün olur. Bu nedenle Asr suresinde ifade edilen hususları inceleyerek müslüman imajının oluşumunu sağlayan unsurları anlamaya ve onlara uymak suretiyle de olumlu bir müslüman imajını oluşturmaya çalışmalıyız.

Müslüman imajının -kimliğinin- oluşumunda ilk faktörü Asr suresinde de insanın kurtuluşunu sağlayacak ilk unsur olarak zikredilen "iman" oluşturmaktadır. İman, insanın yaratıcısına inanıp, güven-

mesi ve onunla münasebet içinde olmasıdır. İman, insanın kendine ve hayata bakışını belirleyen günlük yaşamındaki davranışlarını düzenleyen bir inanç ve değerler sistemi sunar. Bu inanç ve değerler sistemi sayesinde kişi kendini yaratan Allah, diğer insanlar, toplum, tabiat ve diğer varlıklar karşısında sorumluluklarının olduğunu, gerek özel hayatında gerekse toplum içindeki davranışlarında keyfi bir şekilde kendi istek ve arzusuna göre davranmak yerine "kul olma" bilinci çerçevesinde davranmak gerektiğini anlayacaktır. İmanın kazandırdığı bu zihniyet değişimi sonucu kendisinden herkesin adeta köşe bucak kaçtığı, heybeti ve davranışlarıyla birçok kişinin kalbine korku salan Hz. Ömer karşısında kız kardeşi Fatıma, eşi ile birlikte müslüman olmalarından dolayı kendisini tokatlayıp kızmasına karşın "Ya Ömer bizi öldürsen de kocam ve ben bu düşünceden, bu dinden vazgeçmeyiz" diyerek cesaretle inancını ve kendini savunmuştur. Bu davranış, Hz. Ömer'in müslüman olmasını sağlayacak ilk tohumların kalbinde yeşermesine sebep olmuş ve bana okuduğunuzu getirin demesi üzerine kendisine gelen ayetleri okuyunca ayetlerin tesiri ile Hz. Ömer'de zihniyet değişimi yavaş yavaş kendini göstermeye başlamıştır. Bunun üzerine beni Hz. Muhammed'e götürün diyerek Peygamberimizi öldürmek üzere yola çıkan Hz. Ömer, Peygamberimizin huzurunda kelime-i tevhidi söyleyerek yeni zihniyetini ve kimliğini ilan etmiştir.

İnsanda imanla oluşan bu zihniyet değişimi, onun kendi inancını ve değerlerini savunma ve ifade etmesini sağlamakla birlikte bütün davranışlarına dayanarak inancını yaşayan bir kişi imajını da oluşturmaktadır. İmanın kelime-i tevhidle meydana getirdiği zihniyet değişiminin nasıl farklı bir insan tipini

oluşturduğunu cahiliye dönemindeki cahiliye insan tipi ile müslüman olduktan sonra mü'min imajını yansıtan sahabenin davranışlarını karşılaştırmak suretiyle daha iyi anlamak mümkündür. Müslüman olmadan önce kız çocuklarını gözünü kırpmadan diri diri toprağa gömen, başkasının canına, namusuna, malına ve mülküne saldırmaktan çekinmeyen bu insanlar, iman sayesinde Ebu Talha örneğinde olduğu gibi evine gelen misafirine sadece çocuğunun yiyeceği olmasına rağmen evdeki lambaları da söndürmek suretiyle kendisi de yemek yiyormuş gibi yaparak misafirinin gururunu rencide etmeyecek nezaketi gösterebilecek ve evindeki çocuğunun yiyeceğini misafirine ikram edebilecek hale gelmişlerdi. İşte bu farklılığı sağlayan da onlardaki imanla oluşan zihniyet değişimi idi.

Mü'min imajının oluşumunda etkili olan ikinci temel faktör Asr suresinde "salih amel" kavramıyla ifade edilen davranış faktörüdür. Davranış, bireyin inandığı, benimsediği kabul ettiği düşünce ve değerlerin ifade ediliş şekli olduğundan bir kimsenin kişiliğini, kimliğini yansıtan bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer bir kişi inancını düşüncelerini davranışa dönüştüremiyorsa o inanç ve düşünceleri ne kadar mükemmel olursa olsun bir değer ifade etmez, aynı zamanda inanç ve düşünceleri varlığını da gösteremeyeceği için onların anlaşılması ve bilinmesi de mümkün olmaz. Bu nedenle davranış, zihniyet değişimi ile birlikte mü'min imajının oluşumunda etkili olan bir diğer unsur olma özelliğini taşımaktadır.

Davranışın kişinin inaç ve değerlerini ifade etmesi özelliği sebebiyledir ki, rivayete göre Hz. Ömer 286 ayet olan Bakara suresini 12 senede, oğlu Abdullah ise 8 senede ezberlemiştir. Çünkü gerek Hz.

Ömer, gerekse oğlu Abdullah, bir ayetin lafzını ezberlerken acaba bu ayet niçin inmişti, hangi meseleyi ıslah etmek ve kendilerinin nasıl davranması gerektiğini anlatmak için gelmişti, sorularını sorarak cevabını zihnine iyice yerleştirip, bizzat o ayetin emrettiği bir şekilde günlük hayatını ve davranışlarını düzenlemek gerektiğini düşünüyordular. Bu anlayış sayesinde bir kimse sahip olduğu inanç ve değerlerini daha iyi farkedileceği gibi onu hemen davranışa dönüştürebilecektir. Nitekim içki yasağı kesin olarak gelmemişken namaz dışında ziyafetlerde kullanıldığı zaman-

da içkinin kesinlikle yasaklandığını belirten ayet gelince sahabenin derhal ellerindeki kadehleri bırakmaları ve fıçıları dökmeleri, zihniyet ve davranış ilişkisini gösteren en belirgin örneklerden birisidir.

Aynı şekilde mü'min imajındaki davranışın önemini çok iyi farkedenden sahabe, Mekke'den Medine'ye hicret eden muhacirlerle Medine'deki ensar, kardeşlik anlaşması çerçevesinde hareket etmiş ve ensar, mallarını muhacirlerle samimi bir şekilde paylaşmış, onlara her konuda yardımcı olmuştur.

Asr suresinde iman ve salih amelden sonra zikredilen hakkı

tavsiye etme prensibi, mü'min imajının oluşumunu ve insanın kurtuluşunu sağlayan bir diğer unsura dikkatimizi çekmektedir. İnsanoğlu tek başına yaşayan bir varlık değildir. Toplum içinde başka insanlarla birlikte hatta diğer canlılarla da beraber olan bir varlıktır. Bu nedenle insanın kendisi dışında bir çevresinin olduğunu görüyoruz.

İnsanın bir toplum içinde yaşaması, onun sahip olduğu düşünce ve inançlarının ve buna bağlı olan davranışlarının sadece kendisi açısından değil, diğer insanlar açısından da önemini olduğunu gösterir. Çünkü toplum içinde yaşayan bireyler birbirleriyle karşılıklı etkileşim halindedir. Sahip oldukları özellikleri, inanç ve değerleri birbirlerine aktarmakta ve onların bir araya gelmesiyle de kültür ve medeniyetleri oluşturmaktadırlar. Bu nedenle Asr suresinde hakkı tavsiye olarak ifade edilen husus, insanın tek başına bir varlık olmadığı, sosyal yönünün ve toplum içinde yaşayan bir varlık olduğudur. Ayrıca Allah bu ifade ile kurtuluşun, huzurun iyi bir çevre oluşturmakla mümkün olabileceğine, iyi ve güzel şeyleri bireysel olarak yaşamakla yetinmeyip, onları devam ettirecek bir çevre ortamının da oluşturulması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu da bize mü'min imajının oluşumundaki çevre faktörünün etkisini göstermektedir. Çevre faktörü, zihniyetin korunması ve davranışların devam etmesi açısından o kadar önemli bir yere sahiptir ki, Peygamberimizin ve sahabenin Mekke'den Medine'ye hicretleri sahip oldukları inanç ve değerlerini koruma ve müslüman kişiliğini daha iyi bir şekilde kazanma açısından yeni bir çevre oluşturma çabasıdır. Bundan dolayı Mekke'den Medine'ye hicret, klasik bir yaklaşımla zulüm gören, işkenceler altında inleyen, boykota maruz kalan

müslümanların zulümden ve boy-kottan uzak, huzur dolu sıkıntısız bir sığınma hareketi değil, yeni zihniyete uygun bir çevre oluşturma çabası olarak değerlendirilebilir. Bugün de mü'min imajını oluşturunca çevre faktörüne dikkat etmek gerekir. Aile hayatımızda, mahallemizde, işyerimizde kısacası toplumsal hayatımızda mü'min imajına uygun bir çevre oluşturmaya gayret etmeliyiz. Şüphesiz ki bu mü'min imajına uygun çevre oluşumunda bizim gibi düşünemeyen hatta inanmayan insanlara da Peygamberimizin Medine'ye hicret ettiğinde takip ettiği usul çerçevesinde davranmalıyız. Medine'ye hicret edildiğinde Medine'de yahudi, hristiyan ve müslüman olmayan Medineliler de bulunuyordu. Peygamberimizin toplum hayatındaki birlikte yaşama prensibi çerçevesinde önce hiç bir kimsenin birbirine zarar vermemesi, inanç ve düşüncelerine baskı yapılmaması hususlarında anlaşma metni hazırlamış ve Kur'an-ı Kerim'de belirtilen güzellikle ve yumuşaklıkla söylemek, zorlama yapmamak ve hidayetin Allah'tan olduğu şeklindeki esasları dikkate alarak inanç ve değerlerini anlatmıştır. İşte aynı esaslar çerçevesinde bugün biz de insan olmanın bir gereği olarak da, bizim gibi düşünmeyen insanlarla birlikte -ki bu toplum içinde birlikte yaşama prensibidir- karşımızdakileri kırmadan, incitmeden, zorlamadan onların düşünce ve inançlarına da saygı göstererekki Peygamberimizin Medine'deki müslüman olmayanlarla anlaşma yapması bunu göstermektedir- kendi düşünce ve inançlarımızı ifade etmeliyiz.

Mümin imajının oluşumundaki temel unsurlarından bir diğeri de müessese ve organizasyon unsurudur. Müessese ve organizasyonlar, bir zihniyeti, bir kültürü asırdan asıra aktarma özelliğine sahiptir.

Bundan dolayıdır ki, Asr suresinde Cenab-ı Hakk'ın insanın huzuru ve kurtuluşu için iman, salih amel ve hakkı tavsiyeden sonra sabrı tavsiyeyi ifade etmesi anlamlıdır. Çünkü sabır, insanın kendi inancı ve düşüncesi çerçevesinde davranışta bulunurken, aynı zamanda çevre oluştururken, karşılaşılabileceği sıkıntılar karşısında ya elini kolunu bağlayacak, sıkıntılara boyun eğecek veyahut da sıkıntıları aşmaya çalışacaktır. Bu nedenle sabır kavramı kullanılarak zihniyet davranış ve çevre unsurlarının gerçekleşmesi sırasında karşılaşılabilecek sıkıntıların aşılması gerektiği anlatılmaya

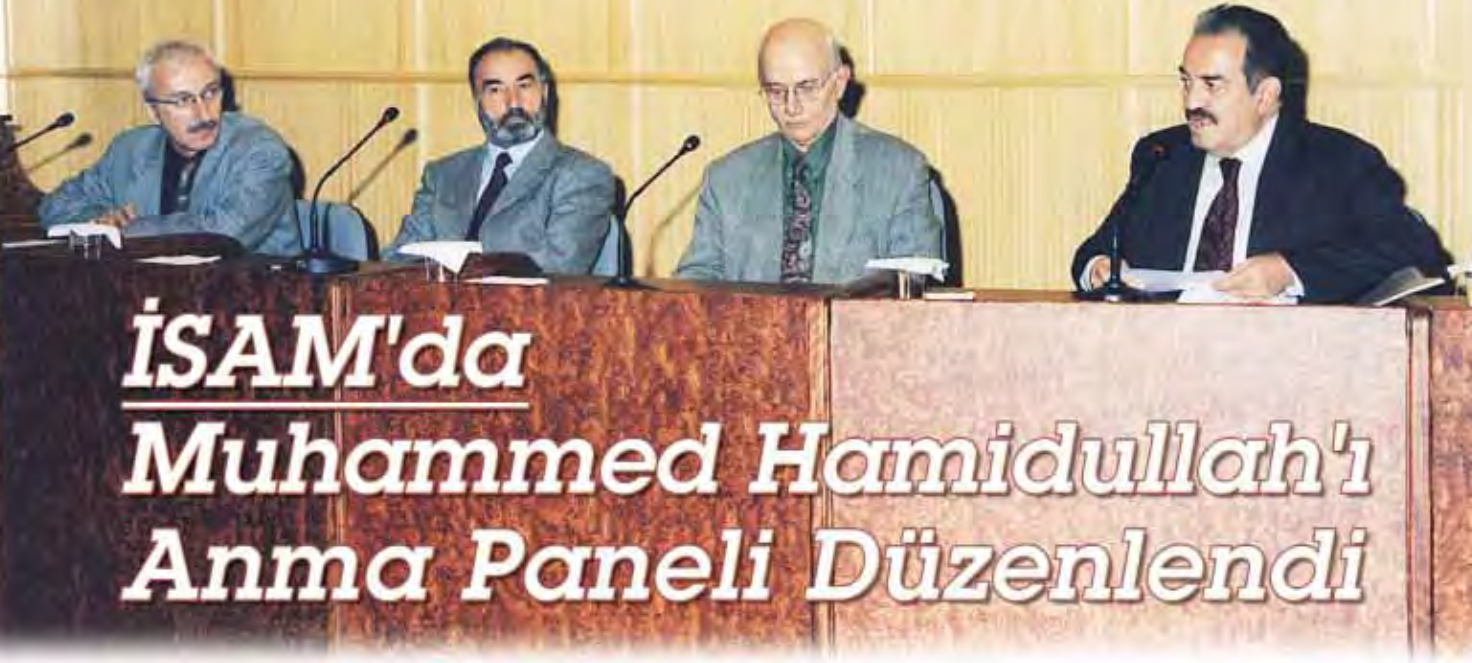
çalışılmıştır. Bu sıkıntıların aşılması da mevcut zihniyet ve buna bağlı olan davranış ve çevre unsurlarının korunması geliştirilmesi ile mümkün olabilecektir ki, bu da müesseseleşme ve organizasyonlarla gerçekleşebilecektir. Bu nedenle mü'min imajının oluşumunda etkili olan faktörlerden bir diğeri olarak da müessese ve organizasyon unsuru karşımıza çıkmaktadır.

Müessese ve organizasyon açısından da Peygamberimizin hayatında bu konunun önemini vurgulayacak örnekler görmekteyiz. Peygamberimizin hicret ederken Kuba'da Kuba Mescidi, Medine'ye va-

rılınca da inşa ettirdiği Mescid-i Nebi, müesseseleşmenin önemini vurgulaması açısından anlamlı örneklerdir. Çünkü mü'minlerin Allah'a imanlarını ifade eden ve hep birlikte ibadet ederek aynı zamanda çevre unsurunu oluşturan namaz ibadetinin yerine getirilmesi ve devam ettirilmesi için camilerin, mescitlerin olması gerekmektedir. Bu nedenle Peygamberimiz ilk mescitler olan Kuba ve Mescid-i Nebi'yi yaptırmıştır. Aynı zamanda namaza daveti ifade eden ezan da önemli çağrı müessese örneğini oluşturmaktadır.

Toplumda mevcut olan değerlerin, kültürün korunması ve devam etmesi için önemli bir müessese de eğitim kurumlarıdır. Peygamberimizin suffeyi ilk eğitim ve öğretim kurumu olarak açması da bu hususu göstermektedir. Aynı zamanda suffice, kimsesiz fakir öğrencilerin barındırılması, eğitim öğretim ihtiyaçlarının sağlanması açısından da ilk sosyal güvenlik organizasyonunu oluşturmuştur. Bu çerçevede kimsesiz, fakir, muhtaç olanlara mali açıdan zenginleri yükümlü tutan zekat müessesesi de mü'min imajının oluşumunda müessese ve organizasyonların yerini, önemini anlatması açısından dikkat çekmektedir. Günümüz müslümanlarının zamanlarına uygun müesseseleşmemeleri ve organizasyonlarını kuramamaları ise çağı yakalayamamalarına neden olmaktadır. Onun için müesseseleri ve kültürlerini yansıtacak organizasyonlara sahip olmaları gerekir. Ayrıca günümüzde yukarıda belirtilen zihniyet değişimi, davranış, çevre ve müessese ve organizasyon unsurlarına dikkat etmek ve günümüz şartları içerisinde bu hususları en iyi şekilde yerine getirmek müslüman imajının oluşumunda etkili olacaktır. ■

KAYNAK : Kutlu Doğum: 6 TDV Yayınları
"Müslüman İmajı"

XX yüzyılın önde gelen İslâm alimlerinden biri olan ve 17 Aralık 2002 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin Florida eyaletindeki Jacksonville şehrinde vefat eden Prof.Dr. Muhammed Hamidullah, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi konferans salonunda düzenlenen bir panelde anıldı. 200'e yakın seçkin dinleyici tarafından izlenen ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mustafa Fayda'nın başkanlık yaptığı panele konuşmacı olarak; Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyeleri Prof. Dr. Salih Tuğ, Prof. Dr. Hayrettin Karaman ve Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. M. Akif Aydın katıldı.

İslâm Araştırmaları Merkezi Başkanı Doç. Dr. İlyas Üzümlü yaptığı açılış konuşmasında, ilim dünyasına önemli katkılarda bulunmuş olan Hamidullah'ın kendisinden sonraki nesiller için örnek alınması gereken pek çok yönü bulunduğunu ifade et-

tikten sonra, İSAM kütüphanesinde mükerrerlerle birlikte Hamidullah'a ait yaklaşık 80 civarında eserin bulunduğunu ve bunların kütüphane girişindeki özel bölümde sergilendiğini kaydetti.

Bu konuşmadan sonra İSAM araştırma uzmanı Dr. Kâmil Yaşaroğlu Hamidullah'ın biyografisi ve eserleri ile ilgili bilgi verdi. Hamidullah'ın aldığı eğitim ve akademik kariyerinin yanı sıra, bulunduğu görevlere de değinen Yaşaroğlu, Hamidullah'ın eserlerinin önemli bir kısmının Türkçe'ye çevrilmesinde Prof. Dr. Salih Tuğ'un önemli katkıları olduğuna işaret etti. Yaşaroğlu konuşmasında Ebû'l-Hüseyin el-Basrî'nin el-mu'temed fi usûli'l-fıkhi adlı eserinin, Ebû Hanîfe ed-Dîneverî'nin kitâbü'n-nebât isimli botanik ansiklopedisinin bir bölümünün, belâzürî'nin Ensâbü'l-esrâf'ının Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili bölümünün, İbn İshâk'ın es-Sîre'sinin, Vâkıdî'nin Kitâbü'r-Ridde isimli eserinin ve Hemmâm b. Münebbîh'in es-Sahîfetü's-sahîha adlı hadis

mecmuasının Muhammed Hamidullah tarafından neşredildiğine dikkat çekti.

Prof. Dr. Mustafa Fayda yaptığı konuşmada Ebû Hanîfe'nin öğrencisi İmam Muhammed eş-Şeybânî'nin İslâm devletler hukukuna dair es-Siyeru'l-kebîr isimli eserinin Serahsî'nin şerhiyle birlikte, Muhammed Hamidullah tarafından yapılan Fransızca tercümesinin Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yayımlanmış olmasının, hocanın Fransızca bir eserinin Türkiye'de basılmış olması açısından oldukça önemli olduğunu ifade etti. Prof. Fayda konuşmasında, Hamidullah'ın İslâm tarihi ve özellikle Hz. Peygamber'in hayatı ile ilgili çalışmalarının önemini vurgulayarak Hamidullah'ın Fransa'da oldukça mütevazı şartlarda yaşadığını, verimli bir çalışma mesaisi ortaya koyduğunu, eser telifinin dışında akademik ve kültürel faaliyet gösteren çeşitli kurumlarda konferanslar ve dersler vererek geniş dinleyici kitlelerine hitap ettiğini belirtti.

Prof. Dr. Salih Tuğ

Prof. Dr. Mustafa Fayda

Daha sonra söz alan Prof. Dr. Salih Tuğ, Hamidullah'ın İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İslâm Araştırmaları Enstitüsü'nde misafir öğretim üyesi sıfatıyla verdiği derslerle ilgili hatıralarını aktardı. Ayrıca Muhammed Hamidullah'ın kendi el yazısıyla Türkçe olarak yazdığı birkaç mektubunu okuyan Prof. Dr. Tuğ oldukça alçak gönüllü bir kişiliğe sahip olan, zamanını çok iyi değerlendiren ve takvası ile tanınan Hamidullah'ın biyografisi ile ilgili olarak kendisinden bilgi almak istediklerinde, adının öne çıkarılması endişesiyle ayrıntılı bilgi vermekten kaçındığını ifade etti.

Prof. Dr. Hayrettin Karaman konuşmasında, Türkiye'de İslâmî bilimler ile ilgili araştırmaların Muhammed Hamidullah öncesi ve sonrası olmak üzere iki ayrı devrede ele alınabileceğini ifade ederek, Hamidullah'ın Türkiye'de ders verdiği dönemde, hem üniversite öğrencisi olan hem de akademik kariyere yeni başlamış olan araştırmacılar üzerinde yol gösterici mahiyette önemli etkilerinin olduğuna dikkat çekti. Diğer taraftan onun fikirlerini tam olarak anlamamış olan bazı çevrelerin hiç hak etmediği halde kendisini incitici bazı tavırlar takındıklarını söyledi.

Toplantının son konuşmacısı olan Prof. Dr. M. Akif Aydın, Hamidullah'ın İstanbul Üniversitesi'nde

İslâmî bilimlerin yanı sıra tarih ve dinler tarihi alanlarında ders verdiğini, titiz bir araştırmacı kimliğine sahip olduğunu, kaleme aldığı bütün eserleri yayımlandıktan sonra tekrar gözden geçirdiğini, bulduğu yeni bilgileri daha sonraki baskılara ilave ettiğini, yanlışları varsa düzelttiğini ifade etti. Aydın ayrıca bazı özel hatıralara da yer vererek, Hamidullah'ın çok nazik ve kibar bir kişi olduğunu, sıkı bir çalışma disiplini ile hareket ettiğini belirtti.

Toplantı, merhum Muhammed Hamidullah'ın ruhuna Fatiha okunarak sona erdi.

FRANSIZCA KONUŞULAN AFRIKA'DA İSLAM EĞİTİMİ MALİ CUMHURİYETİ MEDRESELERİ

Halen TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)'da araştırmacı olarak çalışan Doç. Dr. Ahmet KAVAS'ın 1996 yılında Paris-VII Denis Diderot Üniversitesi'nde tamamladığı doktora tezi IRCICA tarafından yayınlandı. XIX. yüzyılın ilk yarısından itibaren Fransızlarca sömürgeleştirilen Afrika ülkelerindeki İslami eğitim kurumları ve günümüzde bunların devamı konumundaki Mali Cumhuriyetindeki medreseleri ele alan eserin birinci bölümünde (s. 15-62) ülkemizdeki Kur'an kurslarının dengi olan ve kısaca Kur'an Okulu denen geleneksel dini eğitim kurumları incelenmektedir.

Eserin ikinci bölümünde (s. 65-134) Fransız ve Mali Millî Arşivleri belgelerine dayalı olarak Fransızlar tarafından Cezayir başta olmak üzere diğer Afrika ülkelerinde açılan medreseler ele alınmıştır.

Kitabın üçüncü bölümü dört kısımdan oluşup ilk kısımda özel medreselerin Mali toplumundaki yeri (s. 137-157), diğer üç kısımda ise bu medreselerin özellikle başkent Bamako başta olmak üzere ülke genelinde yaygınlaşması ve buralarda verilen eğitimin muhtevası incelenmektedir. Mali Cumhuriyeti medreselerinde eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten öğretmenler ve öğrenciler üzerinde uygulanan mülakat ve anketlerde bu eğitim kurumunun mevcut durumu, verilen eğitimin seviyesi, öğretmen ve öğrencilerin sosyal çevreleri, eğitim-öğretim esnasında öğretmen ve öğrencilerin hem kendi toplumlarına hem de İslam alemine bakış açıları tespit edilmeye çalışılmıştır (s. 280-329.)

Ebat : 16,5 x 23,5
Sayfa : 424 - I. Hamur
Baskı : İstanbul

Türkiye Diyanet Vakfı, müsteşrikler tarafından 30 yılda tamamlanabilen İslâm Ansiklopedisi'nin İslâm dini ile ilgili önemli bazı maddelere yer vermemesi, İslâm'ın temel esasları ile ilgili yer yer önyargılı yaklaşımlar sergilenmesi, Türklerin İslâm Medeniyeti ve kültürüne katkılarını büyük ölçüde göz ardı etmesi, öte yandan sadece Türkiye'de değil İslâm dünyasının bütününde İslâm'ın inanç, kültür ve tarihini bir bütün olarak sunan başka bir çalışmanın bulunmaması sebebiyle bir İslâm ansiklopedisi yayımlamanın zaruretini görmüş, bu amaçla 1980 yılında bir ön çalışma başlatmıştır. Bu çalışmadan sonra 1983 yılında İstanbul'da İslâm Ansiklopedisi Genel Müdürlüğü kurulmuş ve beş yıllık bir hazırlık döneminden sonra gerekli ilmî ve fizikî alt yapı çalışmaları tamamlanarak 1988'de ansiklopedinin neşrine başlanmıştır. Adı geçen müdürlük 1992'den itibaren Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi'ne (İSAM) intikal ettirilmiş, böylece bu kuruluşun bir yayını haline gelmiştir.

Hazırlık ve planlama sürecinde İslâm Ansiklopedisi'nin telif ürünü bir eser olması, madde listesinin herhangi bir ansiklopediden kopya edilmeyip ana kaynakların taranması suretiyle yeniden düzenlen-

mesi, konuların ilmî ölçüler içinde kısa fakat doyurucu bir şekilde işlenmesi, maddelerin sonuna bilgilerin genişletilmesine ve kontrol edilmesine imkân sağlayacak bibliyografya ile müellif imzalarının konulması, diğer müslüman milletlerle ilgili maddelerin de ihmalî söz konusu olmamakla birlikte Türk tarih, kültür ve medeniyetine ait maddelere özel bir ağırlık verilmesi gibi hususlar dikkate alınmıştır.

Bu çerçevede Ansiklopedi bünyesinde muhtelif ilim heyetleri kurulmuştur. Bunların başlıcaları Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelâm ve Mezhepler Tarihi, İlimler Tarihi, İslâm Düşüncesi ve Ahlâk, İslâm Sanatları (Hat, Mimarî, Mûsikî

vb.), İslâm Tarihi ve Medeniyeti, İslâm Ülkeleri Coğrafyası, Tasavvuf, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Tarihi ve Medeniyeti, Arap Dili ve Edebiyatı, Fars Dili ve Edebiyatıdır. Ansiklopedi maddeleri esas itibarıyla İslâmî ilimlerle ilgili terimler ile şahıs, yer, önemli eser, İslâm devletleri, İslâm mezhepleri, tarikatlar, çeşitli müesseseler ve tarihî olay isimlerinden meydana gelmektedir.

Başlangıçta aylık fasiküller halinde yayımlanan ansiklopedi beşinci ciltten itibaren yılda iki cilt olarak yayımlanmaktadır. Toplam hacmi 40 cilt olarak plânlanmıştır.

Yurt içinde ve yurt dışında 2400 dolayında yazarla hazırlanan, kendine mahsus büyük bir ihtisas kütüphanesi ve dökümantasyon merkezi bulunan Ansiklopediyle ilgili burada gayet kısa olarak maddelerin tespiti, yazarların belirlenmesi ve yazılan maddelerin geçtiği işlem basamaklarına şöyle değinilebilir.

I. Maddelerin Tesbiti: Tamen telif bir eser olan Ansiklopedide İslâm ilimleriyle İslâm kültür ve medeniyetine ait bütün terimler, peygamberler, tanınmış sahâbiler, kendi sahasında isim yapmış edip, şair, tasavvuf erbabı, sanatkâr vb. şahsiyetlerle bunların meşhur eserleri, iz bırakmış tarihî olay ve savaşlar, tarih boyunca kurulmuş

İslâm devletleri, siyaset adamları, dini ve sosyal hayat bakımından etkili olmuş mezhepler, tarikatlar ve diğer dinî ve fikrî akımlar, tarihî, ilmî ve kültürel müesseseler, yer adları, İslâm dini ile ilgili görünüşleri bakımından diğer dinler, fikrî ve siyasî bakımdan İslâm dini, kültür ve medeniyetiyle ilgili olan, lehte ve aleyhte etkileri bulunan şahsiyetler ilim heyetlerinin teklifi ve inceleme kurulunun onayı ile madde olarak alınmaktadır.

2003 yılı Şubat ayı itibarıyla yüzlerce kaynak taranmak suretiyle 16900 asıl, diğerleri atıf olmak üzere toplam 22.000 madde tespit edilmiştir. Ansiklopedide titizlikle uygulanan temel ilke, bütün maddelerin güvenilir kaynaklara dayanması ve doğru bilgiler ihtiva etmesidir.

II. Müellif Tespit Çalışmaları:

İslâm Ansiklopedisi imkânlar nispetinde her maddeyi uzmanına yazdırmak ve ansiklopedi çalışmalarının çeşitli safhalarında kendilerinden faydalanmak maksadıyla yurt içindeki ve yurt dışındaki ilim çevreleriyle temas kurmaya, özellikle çalışma konusuyla ilgili Türki-

ye'deki ilmî potansiyeli tespit etmeye çalışmaktadır. Bu amaçla ilk olarak yurt içinde ansiklopedinin ele aldığı konularla ilgili bölümleri bulunan fakülte, araştırma merkezleri ve enstitülere, çeşitli ülkelerin Türkiye büyükelçiliklerine ansiklopedi çalışmalarından bahseden ve bünyelerindeki ilmî kadronun bildirilmesini isteyen yazılar gönderilmiştir. Aynı şekilde yurt dışındaki belli başlı üniversite, araştırma merkezleri, enstitü ve Türkiye'nin Din Hizmetleri müşavirlikleri gibi kuruluşlar da bilgilendirilmiştir. Bu işlemler gerek görüldüğünde zaman zaman Sipariş ve Takip Müdürlüğü tarafından tekrarlanarak

mevcut bilgiler güncelleştirilmektedir.

İkinci merhale olarak, gerek yukarıda bahsedilen ilim çevrelerindeki kişiler, gerekse çeşitli vesilelerle zaman içinde başka kaynaklardan ismi ve adresi tespit edilen ilim adamlarıyla irtibat kurulmaya çalışılarak, kendilerine müellif tespit formları gönderilir. Bu form ile ilim adamlarının çalışma ve uzmanlık sahalarında ansiklopedi çalışmalarında yardımcı olabilecekleri konular ve yazabilecekleri maddeler ile teslim edebilecekleri süreler sorulur. Formlar merkeze ulaştığında bir nüshası teklif ettiği maddeler ile ilgili ilim heyeti başkanına verilir. Yazmak

İSAM Merkez Binası

istediği maddeler ve adres bilgileri bilgisayardaki madde teklifleri programına işlenir.

III. Yazılan Maddelerin İşlem

Basamakları: Maddeler ansiklopediye geldikten sonra dizgi ve tasahih işlemini müteakip şu basamaklarından geçirilir.

a) İlk Tetkik; Dizilen veya dizilmiş olarak gelen maddeler ait olduğu ilim heyeti başkanına ilk inceleme için gönderilir. Maddeler burada a) Müellifince tasahih (Madde yazarına yeniden düzenlenmesi veya yazılması için iade edilir); b) Ansiklopediye girer - İnceleme gerekli; c) Ansiklopediye girer - İnceleme gereksiz; d) Ansiklopediye girmez (Bu işlem uygulanırsa madde bir başka yazara sipariş edilir); e) Madde TERK (Bu işlemde maddenin yayımlanmasından vazgeçilir) gibi çeşitli değerlendirmelere tâbi tutulur.

b) İlim dallarının bu değerlendirilmesi İnceleme Kurulu'nun onayına sunulur. Bu incelemeden sonra yukarıdaki (b) ve (c) durumlarında madde şu basamaklardan geçerek yayına hazır hale gelir.

c) Ek telif ve İnceleme; İlim heyeti başkanınca tespit edilen ilim adamı tarafından madde redaksiyona tabi tutulur.

d) Son Tetkik; Redaksiyon ve incelemeden sonra ilim heyeti başkanı yapılan işlemi değerlendirir, gereken ikmalı yapar.

e) İç Kontrol; Maddelerin birbiriyle olan iç bağlantıları kontrol edilerek varsa çelişkiler ve tutarsızlıklar tespit edilir.

f) Yayın Kontrol; İnceleme Kurulu üyeleri veya tespit edilen başka bir uzman tarafından madde genel çizgisi ve karakteri itibarıyla okunur, varsa problemli yönler belirlenip giderilir.

g) Son İlmî Kontrol; İnceleme Kurulu madde ile ilgili olarak bu merhaleye kadar ortaya çıkan bir problem varsa onu halleder, iç kontrol biriminin tekliflerini değerlendirir, dokümantasyon poşetindeki dokümanların kullanılıp kullanılmadığını kontrol eder. Ayrıca büyük hacimli ve çeşitli ilim heyetleri tarafından yazılan ortak maddelerin birleştirilmesini sağlar.

h) Bibliyografya; Kaynakların belirlenen usule göre düzenlenmesini sağlar.

ı) İmla; Ansiklopedinin imla esaslarını kontrol eder.

i) Teknik Kontrol; Maddelerin yazımındaki şekil esaslarının uygulanıp uygulanmadığını, tarihlerle âyet ve hadis numaralarının doğru olup olmadığını kontrol eder.

j) Son Okuma; Buraya kadar anılan birimlerde madde yazı-

myla ilgili esasların uygulanıp uygulanmadığı teknik redaksiyon sorumlusu tarafından kontrol edilerek maddeler dil ve kompozisyon açısından tekrar okunur, gereken müdahalelerden sonra maddeye "dizilebilir" onayı verilir.

k) Son Kontrol; İlim Heyeti başkanı sütun haline gelen maddeyi tekrar okuyarak onaylar.

l) İnceleme Kurulu; Maddenin yayımlanabileceğine dair son onayı verir ve problem yoksa Yayın Müdürlüğü'ne sevk eder.

Maddeler Yayın Müdürlüğü'ne geldikten sonra adı geçen müdürlük maddeleri forma haline getirir, kendi bünyesindeki görüntü servisinde hazırlanan görüntüleri ilgili ilim heyetine onaylatarak formaya yerleştirir ve formların filmlerini alarak matbaaya sevk eder; matbaada basım sürecini kontrol eder.

Sadece günümüz insanına değil gelecek kuşaklara da kaynak olmak üzere hazırlanan Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'nin 24. cildi yayımlanmış, 25. cilt ilk etapta muayyen bir sayıda basılıp abonelere ulaştırılmıştır. 26. cilt de basılmıştır. Hâlen 27. ve 28. ciltlerin hazırlıkları devam etmektedir. ■

Ebû Hanîfe

[Ebû Hanîfe Nu'man Hanefî mezhebinin imamı, büyük müctehid]

İslâm'da hukukî düşüncenin ve ictihad anlayışının gelişmesinde önemli payı olup daha çok Ebû Hanîfe veya İmâm-ı Âzam diye şöhret bulmuştur. Ebû Hanîfe onun künyesi olarak zikrediliyorsa da Hanîfe adında bir kızının, hatta oğlu Hammâd'dan başka çocuğunun bulunmadığı bilinmektedir. Bu şekilde anılması, Iraklılar arasında hanîfe denilen bir tür divit veya yazı hokkasını devamlı yanında taşıması veya hanîf kelimesinin sözlük anlamından hareketle haktan ve istikametten ayrılmayan bir kimse olmasıyla izah edilmiştir. Buna göre "Ebû Hanîfe"yi gerçek anlamda künye değil bir lakap ve sıfat olarak kabul etmek gerekir. Onun öncülüğünde başlayan ve talebelerin gayretle gelişip yaygınlaşan Irak fıkıh ekolü de imamın bu künyesine nisbetle "Hanefî mezhebi" adını almıştır. "Büyük imam" anlamına gelen İmâm-ı Âzam sıfatının verilmesi de çağdaşları arasında seçkin bir yere sahip bulunması, hukukî düşünce ve ictihad metodunda belli bir çıkış açması, döneminden itibaren birçok fakihin onun görüşleri ve metodu etrafında kümelenmiş olması gibi sebeplerle açıklanabilir.

Hayatı ve Şahsiyeti : 80 (699) yılında Kûfe'de doğdu. Daha önce doğduğu yönündeki bazı iddialar hariç tutulursa Ebû Hanîfe'nin doğum tarihinde hemen hemen görüş birliği vardır. Torunları Ömer ve İsmâil'in belirttiklerine göre ne-

sebi Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh'tır. Aslen Arap olmayan Ebû Hanîfe'nin dedelerinin Fars menşeli olduğu rivayet edilir. Memleketleri fethedildiği zaman kabilelerinin ileri gelenleri arasında kendilerine de eman verilmiş, onlara esir muamelesi yapılmamış ve Arap olmadıkları için, Bekir. Vâil oğulları kabilesinin aşireti olan Teymullah b. Sa'lebe oğullarının himayesine verilmişlerdir. Diğer bir rivayete göre ise dedesi Zûtâ köle olarak İran'dan getirilmiş, sonra da efendisi tarafından âzat edilmiştir. Bundan dolayı Ebû Hanîfe, Bekir b. Vâil oğulları veya Teymullah b. Sa'lebe oğullarının âzatlısı diye bilinmiş ve zaman zaman Teymî nisbetiyle de anılmıştır. Ebû Hanîfe'nin aslının Nesâ'dan, Enbâr'dan, Tirmiz'den geldiği veya babasının Fars, annesinin Hint menşeli olduğu yahut Türk asıllı kabul edildiği rivayetleri de bulunmakla birlikte dedesi Zûtâ'nın, aslen Kâbil bölgesinde yaşayan Fârisoğulları'na mensup "merzübân" denilen bir uçbeyi olduğu rivayeti daha kuvvetli görünmektedir.

Ebû Hanîfe ticaretle uğraşan varlıklı bir ailenin çocuğudur. Kendisi de ilim öğrenmeye başlamadan önce kumaş tüccarlığı yapmıştır. Kûfe'de Amr. b. Hureys bölgesinde bir dükkânının bulunduğundan söz edilir. İlim hayatına atılınca ticaret işini ortakları aracılığıyla sürdürdüğü, onun bu sıra-

larda öğrencilerine ve başkalarına yaptığı maddî yardımlardan anlaşılmaktadır. Hayatı maddî sıkıntıdan uzak olarak geçmiştir. Küçük yaşlarda Kur'an'ı ezberlediği sanılan Ebû Hanîfe, kıraat ilmini kırâat-ı seb'a âlimlerinden olan Âsım b. Behdele'den öğrenmiştir. Aslında Ebû Hanîfe'nin doğup büyüdüğü Kûfe ile bölgenin ikinci büyük şehri olan Basra, diğer milletler ve eski medeniyetlerle irtibatı bulunan, yeni müslüman olanlara İslâm'ın ve Arapça'nın öğretildiği, siyasî faaliyetlerin yoğun olduğu önemli yerleşim birimleriydi. Aynı zamanda buralar birçok fakih, dilci, edip, şair ve filozofun da bulunduğu birer ilim merkeziydi. Böyle bir ortamda ticaretle uğraşan parlak bir zekaya sahip Ebû Hanîfe'ye çevresindeki âlimler yakın ilgi gösterdiler ve onu ilme yönelttiler. Ebû Hanîfe de bu konuyla ilgili olarak Ebû Amr eş-Şa'bî'nin kendisini çağırıp, "Seni zeki, kabiliyetli ve hareketli bir genç olarak görüyorum. İlme ve âlimlerin meclislerine devam etmeyi ihmal etme" dediğini, bu konuşmanın kendisine tesir ettiğini, böylece ilim tahsiline yöneldiğini anlatır. Önce akaid ve cedel ilmini öğrenmeye başlayan, giderek bu ilimde belli bir mesafe alan Ebû Hanîfe, dönemindeki inkârcı ve bid'atçılarla münakaşa etmiş, farklı itikadî düşünceye sahip kimselerin ve mezheplerin bulunduğu Basra'ya zaman zaman yaptığı seyahatlerinde de bu tarzını

sürdürmüştür. Ebû Hanîfe bu tür münakaşa ve münazaralarıyla, Hz. Peygamber'den sahabeye ve sonraki nesillere intikal eden ve o dönem müslümanlarının çoğunluğunca da benimsenen itikadî esasları savunmayı gaye edinmiştir. Onun bu alandaki görüşleri, zamanla daha belirgin hale gelecek olan Ehl-i sünnet anlayışının şekillenmesine önemli ölçüde yardımcı olmuştur.

Devrinin seçkin alimlerinin pek çoğu ile görüşme ve onlardan ilmi yönden faydalanma imkânı bulan Ebû Hanîfe'nin asıl hocası, döneminde Kûfe re'y ekolünün üstadı kabul edilen Hammâd b. Ebû Süleyman'dır. Ebû Hanîfe, 102 (720) yılından itibaren hocasının vefatına kadar on sekiz yıl süreyle onun ders halkasına devam etmiş, en seçkin öğrencileri arasında yer almış, hocasının bulunmadığı zamanlarda ona vekaleten ders verecek seviyeye yükselmiştir. Hammâd'ın 120 (738) yılında ölümü üzerine, kırk yaşlarında iken arkadaşları ve öğrencilerin ısrarları üzerine hocasının yerine geçerek ders okutmaya başlamış, bu hocalığı bazı aralıklarla ölümüne kadar sürdürmüştür. Son derece vakarlı, mütevazı ve üstün anlayış sahibi olan Ebû Hanîfe'nin derslerine o günkü İslâm ülkesinin her tarafından öğrenciler katılmış ve etrafında geniş bir ders halkası oluşmuştur. Yetiştirdiği öğrencilerin sayısının birkaç bini bulduğu, bunlardan kırkının ictihad edecek dereceye ulaştığı belirtilir. Ebû Hanîfe'nin ilmi, hocası Hammâd'ın aracılığıyla İbrahim en-Nehaî ve Ebû Amr eş-Şa'bî'den, dolayısıyla Mesruk b.Ecda, Kadî Şüreyh, Esved b.Yezid ve Alkame b.Kays'tan, bunların ilimleri de sahâbenin en âlimlerinden olan Hz. Ömer, Hz. Ali, Abdullah b.Mes'ud ve Abdullah b. Abbas'tan gelmektedir. Esasen Ebû Hanîfe'nin ictihadlarında bu silsile-

nin büyük tesiri görülür. Onun Basra, Kûfe ve Irak bölgesinin ileri gelen üstatlarının hadis ve fıkıh meclislerine zaman zaman iştirak ettiği, 100'e yakın kimseden hadis dinlediği rivayet edilir. Seyahatleri sırasında bizzat Atâ b.Ebû Rebâh, İkrime ve Naffî'den hadis dinlemiş, onlar vasıtasıyla Mekke ve Medine ilmini, özellikle Hz.Ömer, Abdullah b. Abbas gibi fakih sahabilerin görüş ve fetvalarını öğrenme imkanı bulmuştur. Çeşitli vesilelerle Mâlik b.Enes, Süfyan b. Uyeyne, İmam Zeyd b.Ali, Muhammed el-Bâkır, Abdullah b. Hasan b. Hasan, Ca'fer es-Sâdık da dahil birçok âlimle görüşerek onlarla bilgi ve fikir alışverişinde bulunmuştur. Hatta Ebû Hanife, devrinin sapık fırka mensuplarının Câbir b. Yezîd el-Cu'fî gibi sahasında yetişkin olanlarıyla ve fikri önderleriyle de görüşüp münazara etmiştir. Hac münasebetiyle gittiği Mekke'de döneminin seçkin ilim adamlarıyla karşılaşarak görüş ve fetvalarını onlarla tartışma imkanı bulmuştur. Bütün bu temasların, Ebû Hanîfe'nin bilgi birikimine ve fıkhi meselelere bakış açısına önemli ölçüde katkısının bulunduğu açıktır.

Tabakat ve menâkıb müelliflerinin büyük çoğunluğu Ebû Hanîfe'yi tebeu't-tâbiinden sayar. Fakat onun bazı sahabilerle görüştüğünü ve onlardan hadis rivayet ettiğini, dolayısıyla tâbiinden olması gerektiğini ileri sürenler de vardır. Bu iddia sahipleri Ebû Hanîfe'nin görüştüğü on beş kadar sahabinin adını vermekte ve bunların çoğundan nakilde bulunduğunu söylemektedirler.

Ömrünün elli iki yılı Emeviler, on sekiz yılı Abbasiler döneminde geçen Ebû Hanîfe, Emevi Halifesi Abdülmelik b. Mervan'dan başlayarak son halife II. Mervan zamanına kadar geçen bütün olaylara, hilafetin Emeviler'den Abbasiler'e geçişine ve Abbasi halifelerinden

Ebû'l-Abbas es-Seffah ile Ebu Ca'fer el-Mansur zamanında gelişen olaylara şahit oldu. Ebû Hanîfe'nin Ehl-i beyt'e karşı kalbi yakınlık ve bağlılık duyduğu ve Hz. Ali evladını sevdiği kesindir. Bu sebeple Emeviler'in Ehl-i beyt'e karşı tutumu sertleşince Ebû Hanîfe onları açıkça tenkit etmekten çekinmemiştir. Hatta onun, Zeyd b. Ali'nin 121 yılında Emevi Halifesi Hişâm b. Abdülmelik'e karşı başlattığı ayaklanmayı hem maddi olarak hem de fetvalarıyla manen desteklediği nakledilmektedir.

Ebû Hanîfe 150 yılının Şâban ayında (Eylül 167) Bağdat'ta vefat etti. Cenazesi vasiyeti üzerine Hayzürân Kabristanı'nın doğu tarafına defnedildi. Daha sonra Şerefülmülk Ebû Sa'd el-Müstevfî tarafından 459 (1067) yılında üzerine bir türbe yaptırılıp çevresine de medrese inşa ettirilmiştir. Kabri bugün Bağdat'ta kendisine nisbetle Âzamiye diye anılan mahalledir.

Kaynaklar Ebû Hanîfe'nin kanaatkâr, cömert, güvenilir, abid ve zahid bir kişi olduğunda, bütün ticarî işlem ve beşeri ilişkilerinde bu özelliklerinin açıkça görüldüğünde görüş birliği içindedir. Kazancına haram ve şüpheli gelir karıştırmamaya özen gösterdi. Bir defasında ortağı Hafs b. Abdurrahman'ın defolu bir kumaşı yanlışlıkla normal fiyata satması üzerine o parti maldan alınan bütün parayı dağıttığı söylenir. Hatib el-Bağdadi'nin anlattığına göre yıldan yıla kazancını hesap eder, onunla çevresindeki ilim adamlarının ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar ve onlara, "Bunu ihtiyacınız olan yere sarfedin ve sadece Allah'a hamdedin. Çünkü bu verdiğim mal gerçekte benim değildir; sizin nasibiniz olarak Allah fazl ve kereminden onu benim elimle size göndermiştir" derdi. Dış görünüşe önem verir, temiz giyinir

ve çevresindekileri de temiz giyinmeye teşvik ederdi. Onun zühd ve takva sahibi olması ve tarikat silsilelerinde önemli bir yeri olan Ca'fer es-Sâdık'la ilmi görüşmelerde bulunması Ebû Hanîfe'nin hayatının son iki yılında tasavvufa yöneldiği ve bu dönemi kastederrek, "iki yıl olmasaydı Nu'man helak olmuştu" dediği şeklinde bazı iddiaların ileri sürülmesine zemin hazırlamıştır. Ancak yaşadığı yılların zühd ve takva dönemi olduğu ve tasavvufun ayrı bir disiplin halinde henüz ortaya çıkmadığı düşünülünce bu iddianın doğruluğunu kabul etmek mümkün görünmemektedir.

Ebû Hanîfe derin fıkıh bilgisinin yanı sıra, inandığını ve doğru bildiğini söylemekten ve onun mücadelesini vermekten çekinmeyen güçlü bir ideal ve cesarete de sahipti. Hayatı bu yönüyle de mücadele içinde geçmiş, bu uğurda bir çok sıkıntı ve mahrumiyete katlanmıştır. Gerek Emeviler gerekse Abbasiler devrinde halife ve valilerin yaptığı zulümlere açıkça karşı çıkmış, onların yanlış ve haksız tutumlarını tasvip etmiş olmamak ve halk nazarında onlara meşruiyet kazandırmamak için halifelerden gelen hediyelerin, yapılan görev tekliflerinin hiçbirini kabul etmemiş, işkenceye ve hapse katlanmayı tercih etmiştir. Şüphesiz ki bu görev tekliflerinin reddi Ebû Hanîfe açısından böyle bir amaç taşıırken iktidar açısından da Ebû Hanîfe'yi cezalandırma yönünde bir gerekçe teşkil ediyordu.

Ebû Hanîfe halifeyi tenkit ettiği gibi devrindeki alim ve kadıların verdiği yanlış hükümleri de tenkit etmiştir. Nitekim Küfe kadısı İbn Ebû Leylâ'nın verdiği hükümleri Ebû Hanîfe'nin öğrencileriyle birlikte derste ve ilmi toplantılarda tartıştığı ve yanlış gördüklerini açıkça tenkit ettiği, bundan ra-

hatsız olan İbn Ebû Leylâ'nın şikâyet ve talebi üzerine fetva vermesinin halife tarafından bir süre yasaklandığı söylenir.

Hakikati aramada ve takip etmede son derece samimi olan Ebû Hanîfe başkalarının görüşlerine karşı hoşgörülü olmuş, kendi ictihadının doğruluğunda ısrar eden ve onu tartışmaya imkan vermeyen bir taassup göstermemiştir. Derslerinde ve ilim meclislerinde herkese söz hakkı verir, aykırı görüşleri dinler, öğrencilerini kendi kanaatlerini benimsemeye zorlamazdı. Tartışma sonunda ulaştığı netice için de, "Bizim kanaatimiz ve ulaşabildiğimiz en güzel görüş budur. Bundan daha iyisini bulan olursa şüphe yok ki doğru olan onun görüşüdür" diyerek hem diğer görüşlere müsamaha ile bakar, hem de ilmi araştırmayı sürdürmeyi teşvik ederdi.

Fikhî kanaatlerine katılsın katılmasın çağdaşı olan alimler Ebû Hanîfe'nin ilim, takva, cömertlik, edep, tevazu, cesaret gibi vasıflar bakımından eşine ender rastlanan bir İslam alimi olduğunu belirtirler.

Eserleri : Ebû Hanîfe fıkhi meseleleri, geniş tabanlı ictihad şûrası sayılabilecek ders halkasında istişareye açık çeşitli müzakerelerden sonra ortaya çıkan çözümleri talebelerine yazdırdığı için öğrencisi Muhammed b. Hasan'ın kaleme aldığı zahirü'r-rivâye metinleri, ona isnat edilen ve Hanefiler'ce de kendisine ait olduğunda ittifak bulunan görüş ve ictihadları ihtiva eden sağlam kaynaklar olarak değerlendirilebilir. Bu usul sonucu ortaya çıkan fıkhi hükümlerden birbirine benzeyenler konu ve cinslerine göre "kitab"lara, bunlar da nevilerine göre "bab" ve "fâsıl"lara ayrıldı. el-Asl, ez-Ziyâdât, el-Câmi'ul-kebir el-Câmi'us-sagır, es-Siyerü'l-kebir, es-Siyerü's-sagır adlarını taşıyan bu zâirü'r-rivâye

eserlerde Hanefi fıkhi tehâretten başlamak üzere ibadetler, münekehat, muamelat, hudud, ukubat... miras şeklinde ayrı bölümler halinde tedvin edilmiş oldu. Bu sebeple Hanefi fıkının tedvininin Ebû Hanîfe ile başladığını söylemek mümkündür. Ebû Hanîfe'ye doğrudan nisbet edilen eserler şunlardır:

el-Müsned : Talebeleri tarafından

Ebû Hanîfe'den rivayet edilen hadisleri, diğer bir ifadeyle Ebû Hanîfe'nin ictihadlarında delil olarak kullandığı hadisleri ihtiva eden bir eserdir.

el-Fikhü'l-ekber : Akaid dair olup Ehl-i Sünnet'in görüşlerini özetlemiştir.

el-Fikhü'l-ebsat : Akaidle ilgili olup oğlu Hammâd ile talebeleri Ebû Yûsuf ve Ebû Muti el-Belhi tarafından rivayet edilmiştir.

el-Alim ve'l-müte allim : Ehl-i sünnetin görüşlerini açıklayıp savunma amacıyla ve soru-cevap tarzında kaleme alınmış akaid dair bir risaledir.

el-Vasıyye : Akaid konularını kısaca ele alan bir risaledir.

el-Kasîde-tü'n Nu'maniyye : Hz. Peygamber için yazdığı na't olup basılmıştır.

Bunların dışında kaynaklarda Ebû Hanîfe'ye nisbet edilen Mücâdele li-ehadi'd dehiyyîn, ed-Davâbitü's-selâse, Risâle fi'l-ferâ'iz, Du'a ü Ebû Hanîfe, Muhâtabetü Ebî Hanîfe ma'a Ca'fer b. Muhammed b.Ahmed er-Rizâ, Fetâvâ Ebî Hanîfe ve Muhammed b.Hasan eş-Şeybânî, el-Maksûd fi's-sarf, er-Red ale'l-Kaderiyye, Ma'rifetü'l-mezâhib gibi çoğu akaid alanında birçok eserden söz edilmekte, Brockelmanın ve Sezgin tarafından adı geçen eserlerin kütüphaneye kayıtları verilmekteyse de bu eserlerin Ebû Hanîfe'ye aidiyetini ihtiyatla karşılamanın daha doğru olacağı muhakkaktır. ■

Osteoporoz Nedir?

Osteoporoz bir hastalıktır; zaman içinde kemikler kalsiyum kaybederek, delikli, zayıf ve kolay kırılabilir hale gelirler. Kemiğin iç yapısı ve kalitesi bozulur.

Dünyanın her yerinde 65 yaşın üstündeki pek çok kadın ve erkekte kalça, omurga, el bileği ve diğer kemiklere ait kırıklara rastlanmaktadır.

Osteoporozun bir diğer özelliği kırık olmadığı sürece ağrı yapmadığı için sinsi, sessizce ilerleyen bir hastalık olmasıdır.

Ancak kesin sonuç veren, güvenilir yöntemlerden birisi olan kemik yoğunluğu ölçümleri, kan ve idrar incelemeleri ile erken tanı mümkündür.

En önemli risk faktörleri:

1. Kadın olmak. (kadınlar daha az kemik dokusuna sahiptir)
2. 50 yaşın üstünde olmak. (yaş arttıkça yoğunluğunu kaybeden kemikler zayıflar)
3. Menopoza girmiş olmak. (menopoza girmiş kadınların ortalama üçte birinde osteoporoz gelişmektedir ki, bunun sorumlusu estrogen düzeyindeki azalmadır)
4. Erken menopoza girmek veya yumurtalıkların operasyon ile alınmasını takiben cerrahi (yapay) menopoza girmek.
5. Erkeklerde erkek cinsiyet hormonu olan testosterondaki azalma ile kemik kütlesi de azalabilmektedir.
6. Düşük kalsiyum içeren yiyeceklerle beslenme.
7. Fiziksel aktivitenin, hareketliliğin ve egzersizin az olması.
8. Ailede osteoporozlu kimselerin bulunması.
9. Kısa boylu, ince yapılı kişiler iri yapılı, kilolu kişilere göre daha fazla osteoporoz riski taşımaktadırlar.
10. Beyaz tenli, açık renk gözlü olmak.
11. Sigara içmek.
12. Alkollü, kolalı ve kafeinli içecekler.

(*) Bu köşe; Türkiye Diyanet Vakfı
29 Mayıs Hastanesi
tarafından hazırlanmıştır.

13. Bazı ilaçları uzun süreden beri veya yüksek dozlarda kullanıyor olmak. (örneğin; kortikosteroidler, kanser ilaçları vs.)
14. Bazı hastalıkların olması. Örneğin; şeker hastalığı, tiroid veya paratiroid bezinin fazla çalışması, mide-barsak operasyonu geçirmiş olmak, uzun süren hareketsizlik, felçler, bazı romatizmal hastalıklar ve diğer bazı endokrin (hormonal) hastalıklar osteoporoza neden olabilmektedirler.

Osteoporozun Belirtileri Nelerdir?

- ✓ Bel ve sırt ağrısı
- ✓ Boyda kısalma, omurgada kırık
- ✓ Sırtta kamburlaşma, omuzlarda yuvarlaklaşma
- ✓ El bileğinde kırık
- ✓ Kalça kemiğinde kırık

Osteoporoz Tanısı Nasıl Konulur?

- ✓ Erken teşhis için kemik dansitometresi denilen ağrısız ve vücuda dışardan herhangi bir madde verilmeksizin yapılan kemik yoğunluğu ölçümleri gereklidir.
- ✓ Diğer kemik hastalıklarının ekarte edilmesi, yani ayırıcı tanı açısından kan ve idrar incelemeleri yapılmalıdır.
- ✓ Kan ve idrar incelemeleri ile kemiğin yapım ve yıkım hızı belirlenerek hastaya en uygun ilaç seçilebilir. Yine bu testlerle uygulanan tedavinin etkin olup olmadığının saptanması da olasıdır.
- ✓ Kas-iskelet sisteminin uzman doktor tarafından tam bir muayene neden geçirilmesi gerekir. Böylece başka hastalıkların da olup olmadığı saptanabilecektir.

Osteoporoz Hastalığının Sonuçları Nelerdir?

1. Omurga Kırığı

Osteoporoza bağlı kırıkların en sık geliştiği bölge omurga kemikleridir. Her iki cinsten de görülebilmeye karşın omurga kırıklarına kadınlarda daha fazla rastlanmaktadır. Her dört kadından bi-

rinde hayatının herhangi bir devresinde omurga kırığı oluşabilmektedir.

Omurga kırığı omurga kemiğinin bir tanesinde kısmen veya tamamen çökme, yassılaşma şeklinde tanımlanabilir. Bu tür kırıklar belirli bir zorlanma veya yaralanma olmaksızın, vücudun iç basıncını artıran öksürük veya hapşırımla dahi gelişebilmektedir.

Hastalar boylarında kısalma olduğunu ve omurgadaki eğilmeye bağlı kamburlaşmanın ortaya çıktığını ifade ederler ve zaten bu kolayca gözle de görülebilir.

Omurga kırığı oluşunca önce çok şiddetli bir ağrı hissedilir; daha sonra uzun süre ayakta kalınca ortaya çıkan bel ağrısına dönüşebilir. Dolayısı ile sessiz ve sinsi bir şekilde ilerleyebilir.

Omurga kırıkları boyda kısalma yaptığı için göğüsteki kaburga kemikleri, pelvis dediğimiz leğen kemiklerine yaklaşarak veya temas ederek, daha başka ağrılara ve iç organların çalışmasında güçlükler neden olabilir.

2. El Bileği Kırığı

El bileği kırıklarına da kadınlarda daha fazla oranda rastlanmaktadır.

El açık biçimdeyken elin üzerine düşmesi sonrası, el bileği kemiklerinde kırık oluşabilir. Diğer osteoporotik kırıklara oranla daha önemsiz gibi görünmekle birlikte el bileğinde kırık varsa mutlaka hastaneye başvurulmalı, kol genellikle birkaç hafta alçıda tutulmalıdır. Kişinin bu süre içinde günlük işlerini yapması oldukça zorlaşır.

Her beş kadından bir tanesinde hayatının herhangi bir evresinde el bileği kırığı meydana geldiği ifade edilmektedir.

Alçı çıkarıldıktan sonra adale erimesi ve el bilek eklemine hareketlerinde tutukluk varsa Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon programı gerekir.

3. Kalça Kırığı

Osteoporozlu kişilerde karşılaşılan en ciddi kırık kalça kemiğinin kırılmasıdır. Ağrı ve iş gücü kaybına neden olur, hastanede yatmak ve bakım gerektirir. Birçok kişide tedavi ancak operasyon ile mümkün olur.

*Olmaya
Devlet Cihanda
Bir Nefes
Sıhhat Gibi*

Bu tip kırıklar yaşlı grupta daha sık karşımıza çıkmaktadır; dolayısı ile iyileşme yavaştır ve operasyondan önce ve sonra iyi bir rehabilitasyon programı uygulanırsa pekçok hasta günlük yaşam aktivitelerine geri dönebilir, bazı kişiler eski hareket yeteneklerini kazanamayabilirler.

Operasyondan sonra uygulanacak olan rehabilitasyon programında hastanın katılma ve istekli olması şarttır. Metabolik ve endokrin hastalığı, görme, işitme ve algılama işlevlerinde zayıflığı olan hastalarda rehabilitasyon programlarının başarı oranı düşüktür.

Osteoporozla bağlı kalça kırıkları herhangi bir yaralanma olmaksızın; örneğin ayağa kalkarken, yüksek bir kaldırıma çıkarken veya inerken gelişebilir. Ancak pek çok kişide düşme sonucu meydana gelebilir ki bu, genç ve sağlıklı bir insanda kırığa yol açmaz.

50 yaşından sonra osteoporozla bağlı kalça kırığı sayısı yaşla birlikte hızla artar. Her 7 kadından bir tanesinin hayatının herhangi bir devresinde kalça kırığı geçirdiği ifade edilmektedir. Kadınlarda kalça kırığı erkeklerle oranla daha fazladır.

Kırıklardan sonra gelişen komplikasyonlar en fazla kalça kırığında görülmekte, damar tıkanıkları gibi ciddi ve yaşamsal problemlere neden olabilmekte veya akciğerde pnömoni ya da uzun süre yatmaya bağlı olarak gelişen, bazı yaralar gibi sorunlar ile hastanede kalma süresi uzamaktadır.

TEDBİRLER

Kalsiyumdan Zengin Besinler :

1. **Süt ve süt ürünleri :** Bu grup olmaksızın gereksinimimiz olan kal-

siyumu karşılayabilmeniz mümkün değildir. Süt ürünleri kalsiyum ihtiyacımızın %77'sini sağlarlar. Süt aynı zamanda (D) vitamini de içerir.

2. **Et, sebze ve tahıllar :** Et ve et ürünleri kalsiyumun %9'unu sağlar. Sebze ve tahıllar ise daha azını sağlar.

Fiziksel Aktivite

Kemik sağlığının korunması ve osteoporozun önlenmesi için düzenli fiziksel aktive çok önemlidir. Bunlar; yürüyüş, tenis, dans etmek, merdiven çıkmak ve düşük seviyeli aerobik egzersizlerdir.

Egzersize başlamadan önce; Gerçek hedefler belirleyin. Küçük miktarlarda egzersizle başlayın, giderek sayısını artırın.

Hoşunuza giden aktiviteleri belirleyin ve egzersiz programınızı hayatınızın eğlenceli bir parçası haline getirmeye çalışın.

Ne sıklıkla ve ne kadar süre aktive olunmalıdır?

1. Yürümek aerobik egzersizlerin uygun bir şeklidir; birkaç bina boyunca yürümekle başlayın ve zamanla 1-2 kilometreye kadar artırın. Eğer bu mesafeyi rahatsızlık duymadan yürüyebiliyorsanız daha da arttırabilirsiniz.
2. Egzersizinizi haftada 3-4 gün yapmalısınız.
3. Günlük yaşamınızda fiziksel aktivitenizi artıracak şekilde hareket edin; örneğin asansörü kullanmayın merdiven inip çıkın, arabanızı iş yerinden biraz uzağa park edin ve yürüyün.

4. Hava şartları uygun değilse, kapalı mekanlarda da egzersiz yapabilirsiniz.
5. Egzersiz seanslarının süresi fiziksel kapasitenize uygun olmalıdır.
6. 10 dakika ile başlayıp her hafta 3-5 dakika artan sürelerle egzersiz yapabilirsiniz.
7. Genel bir kural olarak orta yoğunlukta bir program süresi 30-45 dakikadır.
8. Yürüyüş gibi egzersizlerde hızdan çok katedilen mesafe önemlidir.
9. Herhangi bir nedenle ara verdiğiniz, bu dönemden sonra hareketlere başlarken, bıraktığınızdan daha az yoğun derecedeki egzersizler ile başlayın.
10. Egzersiz sırasında göğsünüzde ağrı veya rahatsızlık hissederseniz hemen durun ve tıbbi yardım isteyin.
11. Kas ağrısı 1-2 günden uzun sürmez, eğer daha uzun sürerse egzersizinizi biraz basitleştirin.

Osteoporozda Egzersiz ve Fiziksel Aktivitenin Yararları

1. Kemik kitlesindeki kaybı yavaşlatır.
2. Kemik kitlesini artırır ve kırığı önler.
3. Eklem esnekliğini ve sağlamlığını destekler.
4. Denge sağlamayı geliştirerek düşmeyi önler.
5. Kas gücünü geliştirir.
6. Postürü (düzgün duruş) korur.
7. Kalp ve solunum sisteminin dayanıklılığını artırır.
8. Ruhsal dengeyi geliştirir, psikolojik ve sosyal güveni artırır. ■

Mehmet ERDOĞAN

Hayat Umurumuzdadır

Ruhumuzun kıpır kıpır
olduğu anlar var.
O zaman her şey
gözümüze farklı görünüyor.
Dokunuyoruz ve
hissediyoruz,
bakıyoruz ve görüyoruz.
Bir dostun konuştuğu
kelimeleri avucumuza
alabiliyoruz!
Küçük şeyler
mutlu ediyor bizi.
Tabiata ve nesnelere
karşı çoğu defa
çocuk gibi oluyoruz.
Çünkü içimizde
uyuyan bir dev yok;
içimizde sürekli
çocukça kalan bir
şeyler var!

*Dostlarım var benim, birbirinden güzel
İnançlarım, ülkülerim, kavgalarım güzel
Aşklarım, işte onlar hepsinden güzel
Yaşamak umurumdadır benim
Çünkü hayat çok güzel
Ve her şey yerli yerinde güzel*

İçinde yaşadığımız dünyanın
şikâyet edilecek tarafları hiçbir za-
man tükenmez. Her an kafamızı
karıştıran, ruhumuzu daraltan bir
olayla karşılaşabiliriz. Bu durum,
dünya kuruldu kurulu hep böyle
olagelmıştır ve gelecekte de böyle
olmaya devam edecektir. Bunu gör-
mek ve olduğu gibi kabul etmek ge-
rekir.

Aylar ayları, yıllar yılları kovalıyor;
derken ömrümüz tükenip gidiyor. Dö-
nüp geriye bakıyoruz, elimizde ne kal-
mış? Hiçbir şey. Meğer yaşadığımız
dünyadan ne çok şikâyetçi olmuşuz;
bir türlü tatmin olmamışız. Mızımızlan-
mak ruhumuzu esir almış. Olur olmaz
her şeye bir kulp takmaya kendimizi
âdeta zorlamışız. Peki şikâyetçi olmak-
tan elimize ne geçmiş? Yine hiçbir
şey. Öyleyse böyle bir dünyada yaşa-
maya değer mi?

Şairleri karamsar, bilim adamları
umutsuz, politikacıları kısır döngü
içinde ve insanları yorgun bir ülkede
yaşamak işkence değil de nedir?

Her sabah yatağımızdan yorgun kalkıyor
ve yeni bir güne böyle başlıyoruz. Aman Al-
lahım, nereye gidiyoruz? Oysa her sabah
güneş yeniden doğuyor. Bütün canlılar ha-
yata yeniden uyanıyor. Her gün taptaze bir
başlangıçtır. Hayatı böyle bir başlangıcın
üzerinde kurmak çok mu zor? Elbette ha-
yır; ama önce hayata ve kendimize bakışı-
mızı yenilemeliyiz.

Şimdi birlikte düşünmeye çalışalım; Al-
lah'a şükürler olsun ki sağlığımız yerinde.
Yine Allah'a binlerce şükürler olsun mutlu
bir aile yuvamız var. Eşimizi ve çocukları-
mızı seviyoruz. Çevremizde az da olsa her
şeyimizi paylaşan ve her şeyini paylaştığı-
mız dostlarımız var. Hayata dair inançları-
mız, ülkülerimiz ve aşklarımız küllenmiş ol-
sa bile özünde yine canlılar. Kendimizi
bunlara adamalıyız. İşte o zaman, günlerin
nasıl geçtiğini anlamayız. Bazen neden ka-
ramsar, umutsuz ve yorgun oluyoruz? İde-
allerimizi gerçekleştirmek için hiçbir me-
safe katetmedik mi? Nasıl olur, bugün dü-
ne göre çok daha farklı bir yerde değil mi-
yiz? Belki her şey istediğimiz gibi olmuyor,
ama yüzde yüz olması gerekmez ki, diye
de düşünebilmeliyiz.

Bazen kafamız karışsa da olan biteni
eğrisiyle doğrusuyla, haklısıyla haksızıyla,
güzeliyle çirkinliğiyle belli ölçüde anlayabili-
yoruz. Ruhumuzun kıpır kıpır olduğu an-
lar var. O zaman her şey gözümüze farklı
görünüyor. Dokunuyoruz ve hissediyoruz,

bakıyoruz ve görüyoruz. Bir dostun konuştuğu kelimeleri avucumuza alabiliyoruz! Küçük şeyler mutlu ediyor bizi. Tabiata ve nesnelere karşı çoğu defa çocuk gibi oluyoruz. Çünkü içimizde uyuyan bir dev yok; içimizde sürekli çocukça kalan bir şeyler var! Kar yağıyor, duyuyoruz; bir kartopu yapıyoruz. Sonra cad-denin karşısındaki ağaca fırlatıyoruz. Yağmur yağıyor, şemsiyemiz bizi korumaya yetmiyor; sırlıklam oluyoruz. Ah, yağmurda ıslanmak ne kadar güzelmiş meğer. Baharda, bahçede gelişi güzel açan çiçeklere dokunuyoruz. Ne kadar da canlılar! Bir papatyayı, bir menekşeyi koparıyor ve kokluyoruz. Caddede, karşıdan karşıya geçmek isteyen yaşlı bir bayana yardım ediyoruz. Yavrum, bugünlerinin kıymetini bil; ömrün bereketli, gönlün engin olsun, diye dua ediyor bize. Ömrün bereketli olsun... Bereket ne demek? Bu duayla yeniden uyanıyoruz. Gözlerimiz her şeye âdeta yeni-

den açılıyor. Ömrün bereketli olsun! Ömrümüzün bereketi bizim elimizde mi acaba? Ne ekersen onu biçmiyor muyuz?

Allah'a sonsuz şükürler olsun ki sevgimiz nefretimizden daha büyük. İnsanların ve dahi kendimizin acizliğini görebiliyoruz. Her şeyi kendimize göre düzeltmek ne had-dimize, iyi ki böyle bir yeti verilmiş insanoğluna. Varlık, gerçekte yokluktur. Sonu, yokluğu, yok oluşu bilmeyen varlığı ve varoluşu bilebilir mi? Yoklukta varoluşu yakalamak! İşte asıl mesele bu değil mi?

Kavgamız yanlışları düzeltmek, haksızlıkları gidermek ve güzellikleri göstermek için olmalıdır. Kavgamızı bu şuurla sürdüreceğiz ve kendimize olan inancımızı, güvenimizi sarsmayacağız. Yani kendimizi kavgada yitirmeyeceğiz. Aşklarımızı hiçbir şey köreltemeyecek. Aşkın atmosferinden çıktığımız zaman nefes alış verişimiz zayıflar. Aşkla bakmak, aşkla dokunmak; unu-

mamalı ki bu ulvî sıcaklık, ömrümüzün en büyük bereketidir.

Ey haris duygularının zebunu olan insanlık ve ey kendi kuyusunu yine kendi elleriyle kazan çok bilmişler korosu! Sizin zararınız ancak kendinizdir. Biz, teneffüs ettiğimiz havanın, içtiğimiz suyun, bastığımız toprağın ve içimizdeki hayat ateşinin farkındayız. Arada bir gaflet içinde oluşumuz sizi umutlandırmamasın. Aklımızı ve gönlümüzü sizin ihtiraslarınıza kurban etmeyeceğiz. Çünkü hayat umurumuzdadır ve her şeye rağmen yaşamayı çok, ama sizin anlayamayacağınız kadar çok seviyoruz. Şairin dediği gibi:

*"Ne doğan güne hükmüm geçer,
Ne hâlden anlayan bulunur;
Ah aklımdan ölümüm geçer;
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur.*

*Ve gönül Tanrısına der ki:
-Pervam yok verdiğin elemden;
Her mihnet kabulüm, yeter ki
Gün eksilmesin penceremden!"*
(Cahit Sıtkı Tarancı)

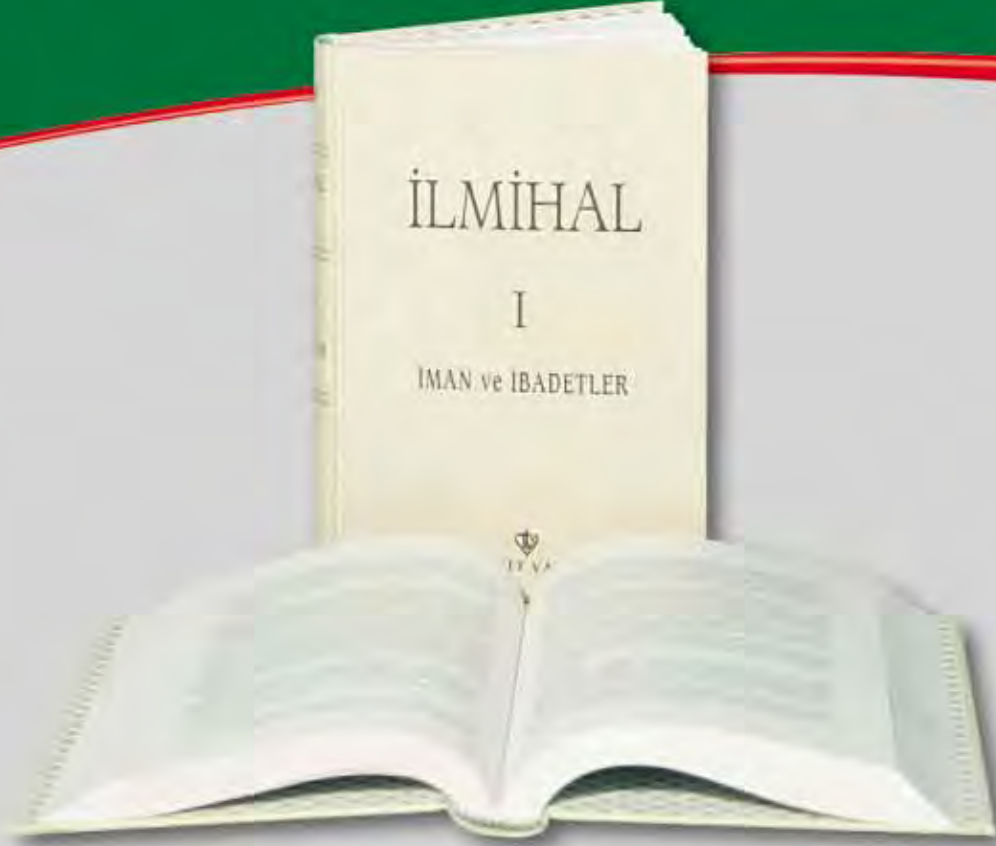
Bu sabah görünmez olanı ve görölmesi gerekeni bir defa daha gördük. Yataktan kalkınca doğru pencereye koştuk. O temiz havayı doya doya içimize çektik. Âdeta bütün dünyayı içimize çekmiş gibi olduk. Dostlarımıza selâm verdik, onlar bize merhaba dedi.

Ey hayat, bugün farklı bir duyguyla sana teslim oluyor ve seni her zamankinden daha çok hissediyoruz. Şükürler olsun diyoruz; bu duygularımız hiçbir zaman ölmesin diyoruz.

Kavgamız yanlışları düzeltmek, haksızlıkları gidermek ve güzellikleri göstermek için olmalıdır. Kavgamızı bu şuurla sürdüreceğiz ve kendimize olan inancımızı, güvenimizi sarsmayacağız. Yani kendimizi kavgada yitirmeyeceğiz. Aşklarımızı hiçbir şey köreltemeyecek. Aşkın atmosferinden çıktığımız zaman nefes alış verişimiz zayıflar. Aşkla bakmak, aşkla dokunmak; unutmamalı ki bu ulvî sıcaklık, ömrümüzün en büyük bereketidir.

İLMİHAL I-II

İlmihal davranış bilimi demektir. Rabbine, kendine ve içinde yaşadığı topluma ve çevreye karşı sorumlulukları olan ve bunu yerine getirme gücüne sahip bulunan insanın, kendisinden beklenenleri yerine getirmesinde ona kılavuzluk etmeyi hedefleyen derli toplu bilgilerden ibarettir. Bu bilgiler hem dinî metinlerin doğrudan belirlmelerini hem de bu belirlmeler etrafında oluşan yorumları, tecrübe birikimlerini ve uzun dönemlerden süzülüp gelen bir dinî yaşayış geleneğini temsil eder.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın *İslâm Ansiklopedisi* yazarlarına hazırlanmış olduğu bu ilmihal, gerek muhteva ve gerekse yöntem açısından asırlardır oluşan dinî bilgi ve yorum mirasının iyice zenginleşip çoğaldığı ve

âdeta bir kargaşanın yaşandığı günümüzde en özgün eserlerden biridir.

İki ciltlik bu eserde akaid, ibadetler, haramlar ve helâller, aile hayatı, ticarî ve sosyal hayat da dahil olmak üzere günlük hayatı kuşatan bütün dinî ve fıkî konu ve sorunlar, dinin aslî kaynaklarına ve genel kabul görmüş bilimsel metotlara bağlı kalınarak, fakat günümüzdeki gelişme değişim de göz ardı edilmeksizin ele alınmıştır.

İlmihal geleneği içinde bütünleştirici ve çağdaş yönüyle öne çıkan ve tartışmasız birinci sırada yer alan bu eser, daha uzun yıllar kendinden sonraki çalışmalara da kaynaklık teşkil edecektir. Türk okuyucusu, böyle bir esere sahip olmakla yüzyılların birikimini elinin altında bulundurmuş olacaktır.

Sevdiklerinize
bir **göl**
verin

13 Mayıs 2003

KUTLU DOĞUM
HAFTASI

TÜRKİYE
DİYANET VAKFI